

คู่มือทำวัตรเช้า-เย็น

โครงการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณร
และบวชศีลจารณีภาคฤดูร้อน

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

จัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๔

คู่มือทำวัตรเช้า - เย็น

โครงการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณรและบวชศีลจารีณีภาคฤดูร้อน

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

จัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๔

คู่มือทำวัตรเช้า - เย็น

โครงการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณรและบวชศีลจารีณีภาคฤดูร้อน

ผู้จัดพิมพ์	กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม	
จัดพิมพ์ครั้งที่	๓	
จำนวนพิมพ์	จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม	
ปีที่พิมพ์	พ.ศ. ๒๕๕๔	
ที่ปรึกษา	นายสด แสงเอียด	อธิบดีกรมการศาสนา
	นายจรูญ นราคร	รองอธิบดีกรมการศาสนา
	นายสุเทพ เกษมพรหมณี	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
	นายพิสิทธิ์ นริตติวงศกรณ์	ผู้อำนวยการกองศาสนูปถัมภ์
	นางสาวภัคส์จิภรณ์ จิภิภพ	เลขานุการกรมการศาสนา
อำนวยการผลิต	นายพิสิทธิ์ นริตติวงศกรณ์	
คณะผู้จัดทำ	นายวิเชียร อนันตศิริรัตน์	
	นางสาวสุณี หวังสันติตระกูล	
	นายประชา เซาว์วิวัฒนาพร	
	นางสาวญาณิศา หมู่พรหมมา	
	นายอนุกุล กลัดเงิน	

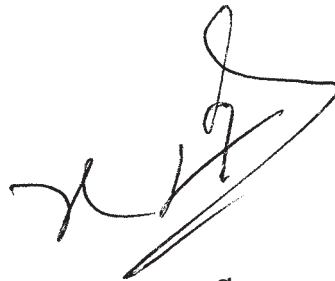
พิมพ์ที่
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
๗๙ ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐
โทร. ๐-๒๕๖๑-๔๕๖๗ โทรสาร ๐-๒๕๖๗-๕๑๐๑
นายโชคดี ออสุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

คำนำ

การบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณรในภาคฤดูร้อน เป็นกิจกรรมที่วัดต่าง ๆ จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างในช่วงปิดภาคเรียนให้เกิดประโยชน์กับตนเอง โดยการศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนให้การสนับสนุนและส่งบุตรหลานเข้าร่วมบรรพชาอุปสมบทอย่างแพร่หลาย สำหรับเด็กและเยาวชนหญิงนั้น ให้บวชศีลจารีณีและรับการอบรมเช่นเดียวกับเด็กผู้ชาย ซึ่งกรมการศาสนาได้ให้การสนับสนุนวัดในการจัดโครงการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณรและบวชศีลจารีณีภาคฤดูร้อน ตลอดมาเป็นประจำทุกปี

หนังสือคู่มือทำวัตรเช้า-เย็น ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการได้ใช้เป็นคู่มือในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าร่วมโครงการ และใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การทำวัตรเช้า-เย็น รวมทั้งได้ศึกษาข้อวัตรปฏิบัติ บทสวดและระเบียบพิธีต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้บวชระยะสั้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้แม้ลาสิกขาไปแล้ว

กรมการศาสนาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือคู่มือทำวัตรเช้า-เย็น ฉบับนี้ สามารถอำนวยความสะดวกสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา และพุทธศาสนิกชนได้เป็นอย่างดี

(นายสอต แดงเอี้ยด)

อธิบดีกรมการศาสนา

คำชี้แจง

การแปล

๑. คำแปลที่ปรากฏในบทสวดทำวัตรเช้า - เย็น ในหนังสือเล่มนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการแปลเพื่อให้เข้าใจความหมายของแต่ละศัพท์ที่เป็นภาษาบาลีมากกว่าจะแปลตามรูปศัพท์ บางศัพท์จะแปลความหมายที่สามารถแปลได้ของศัพท์นั้น ๆ เช่น บทว่า พุทโธ จะแปลว่า ผู้รู้ก็ได้ ผู้ตื่นก็ได้ ผู้เบิกบานก็ได้ ดังนั้น จึงแปลความหมายไว้ทั้งหมด เพื่อความสละสลวยไพเราะในการสวดว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ในขณะที่เดียวกันบางศัพท์แม้จะแปลได้หลายความหมาย ก็อาจแปลไว้เพียงความหมายเดียวเพื่อมิให้บทสวดยาวเกินไป เช่น บทว่า ภาคะวา ซึ่งแปลว่า ผู้มีโชค และอื่น ๆ อีกริก็ได้

๒. คำแปลบางบทที่ไม่ได้สวด เช่น บทสวดตั้งชะณิกะปัจจะเวกชะณะวิธี เป็นการแปลเพื่อให้เข้าใจความหมายของบทสวดนั้น ๆ เท่านั้น โดยสวดเฉพาะคำบาลี ไม่ต้องสวดคำแปล

การสวด

๑. เครื่องหมายจุลภาค (,) ในบทสวดทุกแห่ง ใส่ไว้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้หยุดจังหวะในการสวด แต่บางวัดหรือบางสำนักจะหยุดจังหวะสั้นหรือยาวกว่าที่มีเครื่องหมายก็ได้

๒. บทสวดบางบท เช่น บทสวดสรรเสริญพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ที่แปลเป็นภาษาไทย และบทถวายพรพระ (พาหุง) บางแห่งอาจใช้บทสวดภาษาไทยซึ่งแต่งเป็นฉันทลักษณ์และสวดเป็นทำนองสรภัญญะไว้แทนก็ได้ โดยสวดภาษาบาลีจนจบ (ไม่ต้องแปลหรือจะแปลก็ได้) แล้วสวดบทภาษาไทยทำนองสรภัญญะต่อท้ายบทสวดภาษาบาลี

๓. วัดที่มีคู่มือทำวัตรเช้า-เย็น เป็นการเฉพาะอยู่แล้ว ก็ใช้แบบสวดมนต์ของวัดนั้น ๆ หนังสือฉบับนี้แจกจ่ายผู้เข้าร่วมโครงการสำหรับไว้ศึกษาเพิ่มเติม

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
ภาคที่ ๑ การทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็น	๑
การทำวัตรสวดมนต์เช้า - เย็น	๓
ทำวัตรเช้า	๔
คำบูชาพระรัตนตรัย	๔
คำนมัสการพระรัตนตรัย	๕
คำนมัสการพระผู้มีพระภาคเจ้า	๕
พุทธานุสสติ	๖
อัมมมานุสสติ	๗
สังฆานุสสติ	๗
ระตนะตตะยัปปะณามะคาถา	๘
สังเวคะปะริกิตตะนะปาฐะ	๙
ตั้งชะณิกะปัจจะเวกชะณะวิธี	๑๓
ธาคุปะฎิกุละปัจจะเวกชะณะวิธี	๑๔
อะตีตะปัจจะเวกชะณะวิธี	๑๕
ปัตติทานะคาถา	๑๗
ทำวัตรเย็น	๑๙
คำบูชาพระรัตนตรัย	๑๙
คำนมัสการพระรัตนตรัย	๒๐
คำนมัสการพระผู้มีพระภาคเจ้า	๒๐
พุทธานุสสติ	๒๑
พุทธานุสสติ	๒๑
อัมมานุสสติ	๒๓
อัมมมานุสสติ	๒๓
สังฆานุสสติ	๒๔
สังฆานุสสติ	๒๕
นมัสการพระอรหันต์ ๘ ทิศ	๒๗
บทกรวดน้ำ	๒๘

สารบัญ

	หน้า
บทกรวดน้ำย่อ	๒๘
บทแผ่เมตตา	๒๙
ภาคที่ ๒ บทสวดต่าง ๆ ที่ควรท่องจำ	๓๑
บทสวดต่าง ๆ ที่ควรท่องจำ	๓๓
ถวายพรพระ	๓๓
อนุโมทนาวิธี	๓๖
มงคลจักรวาลน้อย	๓๘
มงคลจักรวาลน้อย (ย่อ)	๓๙
อัครศีปสะทาหะสูตตะคาถา	๔๐
โกชะนะทานานุโมทะนาคาถา	๔๐
อาฏานาฎิยะปะริตตัง (คำให้พรย่อ)	๔๑
ภาคที่ ๓ การบรรพชาอุปสมบท และบวชศีลจาริณี	๔๓
การบรรพชาอุปสมบทและบวชศีลจาริณี	๔๕
วิธีบวช	๔๖
วิธีบรรพชาอุปสมบทแบบอุกาสะ	๔๖
วิธีบรรพชาอุปสมบทแบบเอสาหัง	๕๒
พิธีบวชศีลจาริณี (ชีพรามณ์)	๕๗
ภาคที่ ๔ ข้อปฏิบัติสำหรับผู้บวชใหม่พึงทราบและปฏิบัติ	๕๙
ข้อปฏิบัติสำหรับพระภิกษุสามเณร	๖๑
ข้อปฏิบัติสำหรับศีลจาริณี	๖๗
พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	๗๒

ภาคที่ ๑

การทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็น

การทำวัตรสวดมนต์เช้า - เย็น

การทำวัตรสวดมนต์เช้า - เย็น ถือเป็นกิจวัตรประจำวันของพระภิกษุสามเณร ไม่ว่าจะเป็นผู้บวชใหม่หรือบวชมานานก็ตาม เป็นกิจวัตรที่พระภิกษุสามเณรจะขาดไม่ได้ ถ้าไม่มีเหตุจำเป็น

การทำวัตรสวดมนต์เช้า - เย็น ในแต่ละวัดจะกำหนดเวลาไม่เหมือนกัน แต่การทำวัตรเช้าจะอยู่ในช่วงเวลา ๐๘.๐๐ น. เป็นต้นไป จนถึงเวลาประมาณ ๐๙.๓๐ น. ส่วนการทำวัตรเย็นจะเริ่มเวลาประมาณ ๑๗.๐๐ น. จนถึงเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกติกาของวัดนั้น ๆ

ความจริง คำว่า การสวดมนต์ ในหนังสือเล่มนี้หรือที่พูดกันโดยทั่วไป จะใช้ในความหมายของการเจริญพระพุทธมนต์ตามหลักศาสนพิธี โดยในหลักศาสนพิธีของพระพุทธศาสนานั้นจะใช้ข้อความ ๒ ข้อความ ต่างกัน คือ

การเจริญพระพุทธมนต์ หมายถึง การสวดมนต์ในพิธีมงคลทุกชนิด เช่น พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีมงคลสมรส พิธีฉลองพระบวชใหม่ พิธีทำบุญต่ออายุ เป็นต้น

การสวดพระพุทธมนต์ หมายถึง การสวดมนต์ในพิธีอวมงคล คือ พิธีที่เกี่ยวกับงานศพ ทุกชั้นตอน เช่น สวดพระอภิธรรมศพ พิธีทำบุญ ๗ วัน ๕๐ วัน หรือ ๑๐๐ วัน เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่เสียชีวิต (หรือที่เรียกว่า ผู้ที่ล่วงลับไป)

ประโยชน์ของการทำวัตรสวดมนต์เช้า - เย็น

๑. จิตของผู้สวดจะเป็นสมาธิได้ง่าย ซึ่งเท่ากับเป็นการบำรุงรักษาจิตให้มีความเข้มแข็ง เนื่องจากผู้สวดจะต้องมีจิตจดจ่ออยู่กับบทที่สวดอยู่ตลอดเวลา การมีจิตจดจ่ออยู่กับบทสวดนี้ เรียกว่าจิตมีสมาธินั่นเอง

๒. เป็นการแสดงถึงความสามัคคีของพระภิกษุสามเณรภายในวัดนั้น เพราะจะต้องสวดมนต์ทำวัตรเช้าหรือเย็นอย่างพร้อมเพรียงกัน

ฯลฯ

บททำวัตรสวดมนต์เช้า - เย็น ที่ใช้โดยทั่วไปมีดังต่อไปนี้

ทำวัตรเช้า

คำบูชาพระรัตนตรัย

โย โส ภาวะวา อระหัง สัมมาสัมพุทธโธ,
 สวากขาโต เยนะ ภาวะวะตา ธัมโม,
 สุปฏิปันโน ยัสสะ ภาวะวะโต สวากะสังโฆ,
 ตัมมะยัง ภาวะวันตัง สะธัมมัง สะสังฆัง
 อิมเหติ สักกาเรหิ ยะถาระหัง อาโรปิตะหิ
 อะภิปูชะยามะ,
 สาธุ โน ภันเต ภาวะวา สุจิระปะรินิพพุโตปิ,
 ปัจฉิมาชะนะตานุกัมปะมานะสา,
 อิมะ สักกาเร ทุกคะตะปะณณาการะภูเต
 ปะฐักคัณหาทุ,
 อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น พระองค์ใด
 เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบแล้ว,
 พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ใด
 ตรัสไว้ดีแล้ว,
 พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ใด
 ปฏิบัติดีแล้ว,
 ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชาอย่างยิ่ง
 ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น พร้อมทั้งพระธรรม
 และพระสงฆ์ ด้วยเครื่องสักการะเหล่านี้
 ซึ่งข้าพเจ้าได้ยกประดิษฐานไว้ดีแล้ว ตามสมควร,
 ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ดั่งข้าพเจ้าทั้งหลายขอประทาน
 วโรกาส พระผู้มีพระภาคเจ้า แม้ปรินิพพานนานแล้ว,
 ทรงมีพระทัยเอื้อเพื่อแก่ชุมชนผู้เกิดแล้วในภายหลัง,
 ขอจงทรงรับเครื่องสักการะเหล่านี้
 ซึ่งเป็นบรรณาการของคนยาก,
 เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย
 สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำนมัสการพระรัตนตรัย

อระหัง สัมมาสัมพุทธโธ ะคะวา,

พระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นพระอรหันต์
ดับเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์สิ้นเชิง ตรัสรู้ชอบได้
โดยพระองค์เอง,

พุทัง ะคะวันตัง อะภิวาเทมิ.

ข้าพเจ้าขอภิวาท พระผู้มีพระภาคเจ้า
ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน.

(กราบ ๑ ครั้ง)

สวากขาโต ะคะวะตา ธัมโม,

พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ดีแล้ว,

ธัมมัง นะมัสสามิ.

ข้าพเจ้าขอนมัสการพระธรรม.

(กราบ ๑ ครั้ง)

สุปะฏิปันโน ะคะวะโต สวากะสังโฆ,

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ปฏิบัติดีแล้ว,

สังฆัง นะมามิ.

ข้าพเจ้าขออนอบน้อมพระสงฆ์.

(กราบ ๑ ครั้ง)

คำนมัสการพระผู้มีพระภาคเจ้า

(นำ) (หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง ะโรมะ เส.)

นะโม ตัสสะ ะคะวะโต,

ขออนอบน้อม แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น,

อะระหะโต,

ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส,

สัมมาสัมพุทธัสสะ.

เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง.

(ว่า ๓ ทน)

พุทธาภิวุติ

(บทสวดสดุดีพระพุทธเจ้า)

(นำ) (หันทะ มะยัง พุทธาภิวุติง กะโรมะ เส.)

โย โส ตะถาคะโต อะระหัง

สัมมาสัมพุทธโธ,

วิชาจะระณะสัมปันโน,

สุคะโต,

โลกะวิทู,

อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,

สัจฉา เทวะมะนุสสานัง,

พุทธโธ,

ภะคะวา,

โย อิมัง โลกััง สะเทวะกัง สะมาระกัง

สะพรัหมะกัง, สัสสะมะณะพราหมะณิ

ปะชัง สะเทวะมะนุสสัง สะยัง

อะภิญญา สัจฉิกัตวา ปะเวเทสิ,

โย อัมมัง เทเสสิ,

อาทิกัลยาณัง,

มัชฌะกัลยาณัง,

ปะริโยสานะกัลยาณัง,

สาตถัง สะพัญญะชาณะ กะวะละ-

ปะริปุณณัง ปะริสุทัง พรรัหมะจะริยัง

ปะกาเสสิ.

พระตถาคตเจ้านั้น พระองค์ใด เป็นผู้ไกลจากกิเลส

เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง,

เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ,

เป็นผู้เสด็จไปแล้วด้วยดี,

เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง,

เป็นผู้สามารถฝึกบรุษที่ควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า,

เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย,

เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม,

เป็นผู้มีความจำเริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์,

พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, ได้ทรงทำ

ความดับทุกข์ให้แจ้ง ด้วยพระปัญญา

อันยิ่งเองแล้ว, ทรงสั่งสอนสัตว์โลกนี้

พร้อมทั้งเทวดา มาร พรหม และหมู่สัตว์

พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา และมนุษย์ให้รู้ตาม,

พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด ทรงแสดงธรรมแล้ว,

ไพเราะในเบื้องต้น,

ไพเราะในท่ามกลาง,

ไพเราะในที่สุด,

ทรงประกาศพรหมจรรย์คือแบบแห่งการปฏิบัติ

อันประเสริฐ

บริบูรณ์สิ้นเชิง พร้อมทั้งอรณะ*

และพญูชนะ.

*อรณะ หมายถึง คำอธิบาย, พญูชนะ หมายถึง หัวข้อ

ตะมะหัง ณะคะวันตัง อะภิปุชะยามิ. ข้าพเจ้าขอบูชาอย่างยิ่ง ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น.
ตะมะหัง ณะคะวันตัง สิริสะสา นะมามิ. ข้าพเจ้าขอนอบน้อม พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น
ด้วยเศียรเกล้า.

(กราบ พร้อมกับระลึกถึงพระพุทธคุณ)

ธัมมาภิกขุติ

(บทสวดสดุดีพระธรรม)

(นำ) (หันหน้า มายัง ธัมมาภิกขุติ กะโรมะ เส.)

โย โส สวากขาโต ณะคะวะตา ธัมโม, พระธรรมนั้นใด เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้า
ตรัสไว้ดีแล้ว,
สันทิฏฐิโก, เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติพึงเห็นได้ด้วยตนเอง,
อะกาลิโก, เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้และให้ผลได้ไม่จำกัดกาล,
เอหิปัสสิโก, เป็นสิ่งที่ควรกล่าวว่าเป็นคุณงามความดี,
โอปะนะยิโก, เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว,
ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ, เป็นสิ่งที่ผู้รู้พึงรู้ได้เฉพาะตน,
ตะมะหัง ธัมมัง อะภิปุชะยามิ. ข้าพเจ้าขอบูชาอย่างยิ่ง ซึ่งพระธรรมนั้น.
ตะมะหัง ธัมมัง สิริสะสา นะมามิ. ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระธรรมนั้น ด้วยเศียรเกล้า.

(กราบ พร้อมกับระลึกถึงพระธรรมคุณ)

สังฆาภิกขุติ

(บทสวดสดุดีพระสงฆ์)

(นำ) (หันหน้า มายัง สังฆาภิกขุติ กะโรมะ เส.)

โย โส สุปะฏิปันโน ณะคะวะโต พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า
สาวะกะสังโฆ, นั้นหมู่ใด ปฏิบัติดีแล้ว,
อุชุปะฏิปันโน ณะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหมู่ใดปฏิบัติตรงแล้ว,

ญาณะปะฏิปันโน ภาวะวะโต
 สภาวะกะสังโฆ,
 สามิจิปะฏิปันโน ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ,
 ยะทิทัง,
 จัตตาริ ปุริสะยุดานิ อัญญะ ปุริสะปุคคะลา,
 เอสะ ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ,
 อาหุเนยโย,
 ปาหุเนยโย,
 ทักขิเนยโย,
 อัญชะลิกะระณียโย,
 อะนุตตะรัง ปุณฺณักเขตตัง โลกัสสะ,
 ตะมะหัง สังฆัง อะภิปุชะยามิ.
 ตะมะหัง สังฆัง ลีระสา นะมามิ.

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหมู่ใด
 ปฏิบัติเพื่ออุทธรณ์เป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว,
 พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหมู่ใดปฏิบัติสมควรแล้ว,
 ได้แก่บุคคลเหล่านี้ คือ,
 คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่ นับเรียงตัวบุรุษ ได้ ๘ บุรุษ,
 นั่นแหละ พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า,
 เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา,
 เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขาจัดไว้ต้อนรับ,
 เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน,
 เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรทำอัญชลี,
 เป็นนื่อนานุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า,
 ข้าพเจ้าขอบูชาโดยยิ่ง เฉพาะพระสงฆ์นั้น.
 ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระสงฆ์หมู่ นั้น ด้วยเศียรเกล้า.

(กราบ พร้อมก็บระลึกถึงพระสังฆคุณ)

ระตนะตตะยัปปะณามะคาถา

(คาถานอบน้อมพระรัตนตรัย)

(นำ) (หันหน้า มายัง ระตนะตตะยัปปะณามะคาถาโย เจวะ สังเวคะปะริกิตตะนะปะฐัญญะ ภาวะมะ เส.)

พุทโธ สุสุทโธ กะรุณามะหัตถะโว,
 โยจันตะสุทถัพะพะระญาณะโลจะโน,
 โลกัสสะ ปาปุปะกิเลสสะมาตะโก,
 วันทามิ พุทัง อะหะมาตะเรนะ ตัง.
 อัมโม ปะทีโป วิยะ ตัสสะ สัตถุโน,

พระพุทธเจ้าผู้บริสุทธิ์ มีพระกรุณา
 ดุจห้วงมหรณพ,
 พระองค์ใด มีตาคือพระญาณอันประเสริฐ
 หมดจดถึงที่สุด
 เป็นผู้ฆ่าเสียซึ่งบาปและอุปกิเลสของโลก,
 ข้าพเจ้าขอไหว้พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น
 ด้วยความเคารพ.
 พระธรรม ของพระศาสดาพระองค์นั้น
 เปรียบเหมือนดวงประทีป,

โย มัคคะปากามะตะเกทะภินนะโก
 โลกุตตะโร โย จะ ตะทัตตะทีปะโน,
 วันทามิ อัมมัง อะหะมาทะเรนะ ตัง.
 สังโฆ สุขะตตาทะยะติเชตตะสังญูโต,

โย ทิฏฐะสันโต สุคะตานุโพทะโก,
 โลลัปปะทีโน อะริโย สุขะมะโส,
 วันทามิ สังฆัง อะหะมาทะเรนะ ตัง.
 อิจจะวะเมกัณตะภิปุชะเนยยะกัง
 วัตถุตตะยัง วันทะยะตาทิสังขะตัง
 ปุญญัง มะยา ยัง มะมะ สัพพะปัตถะวา
 มา โหนตุ เว ตัสสะ ปะภาวะสิทธิยา.

ส่วนใดที่เป็นโลกุตระ จำแนกประเภท คือมรรคผล
 นิพพานและส่วนใดที่ชี้แนวแห่งโลกุตระนั้น
 ข้าพเจ้าขอไหว้พระธรรมนั้น ด้วยความเคารพ.
 พระสงฆ์หมู่ใดที่รู้จักกันว่าเป็นนาบุญอันยิ่งใหญ่กว่า
 นาบุญอันดีทั้งหลาย

เป็นผู้เห็นพระนิพพาน ตรัสรู้ตามพระสูตร,
 เป็นผู้ละกิเลสเครื่องโลเล เป็นพระอริยเจ้าผู้มีปัญญาดี,
 ข้าพเจ้าขอไหว้พระสงฆ์หมู่ นั้น ด้วยความเคารพ.
 บุญใด, ที่ข้าพเจ้าผู้ไหว้อยู่ ซึ่งวัตถุสามคือพระรัตนตรัย
 อันควรบูชาโดยส่วนเดียว, ได้กระทำ
 ยิ่งแล้วอย่างนี้, ขออุปทะทั้งปวงทั้งหลาย
 จงอย่ามีแก่ข้าพเจ้าเลย, ด้วยความสำเร็จ
 อันเกิดจากบุญนั้น.

สังเวคะปริกิตตะนะปาฐะ

(บทสวดแสดงความสังเวช)

อิธะ ตะถาคะโต โลเก อุปปันโน,
 อระหัง สัมมาสัมพุทโธ,
 อัมโฆ จะ เทสิโต นียยานิโก,
 อุปะสะมิโก ปะรินิพพานิโก,
 สัมโพทะคามิ สุคะตัมปะเวทิตโต,
 มะยันตัง อัมมัง สุตวา เอวัง ชานามะ,
 ชาตีปี ทุกขา,
 ชะราปี ทุกขา,

พระตถาคตเจ้าทรงเกิดขึ้นแล้วในโลกนี้,
 เป็นผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง,
 และพระธรรมที่ทรงแสดง เป็นธรรม
 เครื่องออกจากทุกข์,
 เป็นเครื่องสงบกิเลส เป็นไปเพื่อปรินิพพาน,
 เป็นไปเพื่อความรู้พร้อม เป็นธรรมที่พระสูตร
 ทรงประกาศแล้ว,
 พวกเราฟังธรรมนั้นแล้วจึงได้รู้อย่างนี้ว่า,
 แม้ความเกิดก็เป็นทุกข์,
 แม้ความแก่ก็เป็นทุกข์,

มหระณัมปี ทุกขัง,
 โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปิ
 ทุกขา,
 อัมปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข,
 ปิเยหิ วิปะโยโค ทุกโข,
 ยัมปิจันัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง,
 สังขิตเตนะ ปัญฺจูปาทานักขันธา ทุกขา,
 เสยยะถิทัง,
 รูปูปาทานักขันโธ,
 เวทูปาทานักขันโธ,
 สัณฺญูปาทานักขันโธ,
 สังขารูปาทานักขันโธ,
 วิญฺญูปาทานักขันโธ,
 เยสัง ปะริญฺญาเย,
 ณะระมาโน โส ณะคะวา,
 เอวัง พะหุสัง สาวะเก วิเนติ,
 เอวัง ภาคา จะ ปะนัสสะ ณะคะวะโต
 สาวะเกสุ ณะนุสาสะนี พะหุลา
 ปะวัตตะติ,
 รูปัง อะนิจจัง,
 เวทนา อะนิจจา,
 สัณฺญา อะนิจจา,
 สังขารา อะนิจจา,
 วิญฺญาณัง อะนิจจัง,
 รูปัง อะนัตตา,
 เวทนา อะนัตตา,

แม้ความตายก็เป็นทุกข์,
 แม้ความโศก ความร่ำไรรำพัน, ความไม่สบายกาย
 ความไม่สบายใจ, ความคับแค้นใจ ก็เป็นทุกข์,
 ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์,
 ความพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์,
 ปรารถนาสิ่งใด ไม่ได้แม้สิ่งนั้น ก็เป็นทุกข์,
 ว่าโดยย่อ อุปาทานขันธทั้ง ๕ เป็นตัวทุกข์,
 ได้แก่สิ่งเหล่านี้ คือ,
 ขันธอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือ รูป,
 ขันธอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือ เวทนา,
 ขันธอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือ สัณฺญา,
 ขันธอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือ สังขาร,
 ขันธอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือ วิญฺญาณ,
 เพื่อให้สาวกกำหนดรอบรู้อุปาทานขันธเหล่านี้,
 พระผู้มีพระภาคเจ้าฉันนั้น เมื่อยังทรงพระชนม์มอยู่,
 จึงทรงแนะนำสาวกทั้งหลายอย่างนี้ เป็นส่วนมาก,
 อนึ่ง คำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าฉันนั้น
 ย่อมเป็นไป ในสาวกทั้งหลายส่วนมาก
 มีส่วนคือการจำแนกอย่างนี้ว่า:-
 รูปไม่เที่ยง,
 เวทนาไม่เที่ยง,
 สัณฺญาไม่เที่ยง,
 สังขารไม่เที่ยง
 วิญฺญาณไม่เที่ยง,
 รูปไม่ใช่ตัวตน,
 เวทนาไม่ใช่ตัวตน,

สัญญา ะนัตตา,
 สังขาร ะนัตตา,
 วิญญาณัง ะนัตตา,
 สัพเพ สังขาร ะนิจจา,
 สัพเพ ัมมา ะนัตตาติ,
 เต(ตา)^๑มะยัง โอตินณามะหะ
 ชาตียา,
 ชรามะระณณะ,
 โสเกหิ ปะริเทเวหิ ทุกเขหิ
 โทมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ,
 ทุกโขตตินณา,
 ทุกขะปะเรตา,
 อูปะเวนามิมัสสะ เกะลัสสะ
 ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยา
 ปัญญาเยถาติ,

สัญญาไม่ใช่ตัวตน,
 สังขารไม่ใช่ตัวตน,
 วิญญาณไม่ใช่ตัวตน,
 สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง,
 ธรรมทั้งหลายทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน ดังนี้,
 พวกเราทั้งหลายเหล่านั้นเป็นผู้ถูกรอบงำแล้ว
 โดยความเกิด,
 โดยความแก่และความตาย,
 โดยความโศก ความร่ำไรรำพัน
 ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ
 ความคับแค้นใจทั้งหลาย,
 เป็นผู้หยั่งลงสู่ความทุกข์แล้ว,
 เป็นผู้มีความทุกข์เป็นเบื้องหน้าแล้ว,
 ทำใจน การทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้,
 จะพึงปรากฏชัดแก่เราทั้งหลายได้,

(อุบาสก อุบาสิกา ศีลจารีณี หยุดสวดในตอนนี้)

จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง
 ณะคะวันตัง อุททิสสะ
 ะระหันตัง สัมมาสัมพุทัง,
 สัทธา ะคารัสมา
 ะนะคาริยัง ปัพพะชิตา,
 ตัสสมิง ณะคะวะติ พัทธมะจะริยัง
 จะรามะ,

เราทั้งหลาย เจาะจงเฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้า
 ผู้ไกลจากกิเลส, ตรัสรู้ชอบได้
 โดยพระองค์เอง, แม้ปรินิพพานนานมาแล้ว
 พระองค์นั้น,
 เป็นผู้ที่มีศรัทธา ออกบวชจากเรือน
 ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนแล้ว,
 ประพฤติอยู่ซึ่งพรหมจรรย์ ในพระผู้มีพระภาคเจ้า
 พระองค์นั้น,

๑ ผู้หญิงว่าคำในวงเล็บ ()

(สามเณรหยุดสวด บทที่ขีดเส้นใต้ไว้)

ภิกษุหนึ่ง สิกขาสาชีวะสะมาป็นนา, ถึงพร้อมด้วยสิกขาและธรรมเป็นเครื่องเลี้ยงชีพ
 ของภิกษุทั้งหลาย,
 ดัง โน พรหมจะริยัง อิมัสสะ ขอพรหมจรรย์ของเราทั้งหลายนั้น,
 เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ จงเป็นไปเพื่อการทำให้สุดแห่งกองทุกข์
 อันตะกิริยาเยะ สังวัตตะตติ. ทั้งสิ้นนี้ เทอญ.

จบทำวัตรเช้าสำหรับพระภิกษุสามเณร

(อุบาสก อุบาสิกา หรือศีลจาริณี สวดต่อจากพระภิกษุสามเณร ดังนี้)

จิระปะรินิพพุตัมปี ดัง เราทั้งหลาย ผู้ถึงแล้วซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า
 ภาคะวันตัง สระระณัง แม้ปรินิพพานานแล้ว พระองค์นั้น
 คะโต, (คะตา)^๑ เป็นสรณะ,
 อัมมัญจะ สังฆัญจะ, ถึงพระธรรมด้วย ถึงพระสงฆ์ด้วย,
 ตัสสะ ภาคะวะโต สาสะนัง จักทำในใจอยู่ ปฏิบัติตามอยู่
 ยะถาสะติ ยะถาพะลัง ซึ่งคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น
 มะนะสิกะโรมะ อะนุปะฏิปัชชามะ, ตามสติกำลัง
 สา สา โน ปะฏิปัตติ, ขอให้ความปฏิบัตินั้น ๆ ของเราทั้งหลาย,
 อิมัสสะ เกวะลัสสะ จงเป็นไปเพื่อการทำให้สุดแห่ง
ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยาเยะ สังวัตตะตติ. กองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ เทอญ

จบทำวัตรเช้า

๑ ผู้หญิงว่าในวงเล็บ ()

ตั้งชะณิกะปัจจะเวกชะณะวิธี

(วิธีพิจารณาปัจจัย ๔ ในขณะบริโภคน้ำหรือใช้สอย)

(นำ) (หันหน้า มายัง ตั้งชะณิกะปัจจะเวกชะณะปาฐัง ภาณามะ เส.)

(รับ) ปะภูสังขา โยนิโส จีวะรัง ปะภูเสวามิ, ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะภูฆาตายะ, อุณหัสสะ ปะภูฆาตายะ, ทังสะมะกะสะวาตาคะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะภูฆาตายะ, ยาวะเทวะ หิริโกปนะปะภูจนาจะนัตถัง.

ปะภูสังขา โยนิโส ปิณฑะปาตัง ปะภูเสวามิ, เนวะ ทวายะ นะ มะทวายะ นะ มัตถะนายะ นะ วิภูสะนายะ, ยาวะเทวะ อิมัสสะ กายัสสะ วิฑิตยา ยาปะนายะ วิหิงสุปะระติยา พรหมะจะริยา- นุกคะหายะ, อิติ ปุราณัญจะ เวทะนัง ปะภูหังขามิ นะวัญจะ เวทะนัง นะ อูปปาเทสสามิ, ยাত্রา จะ เม ภาวิสสะติ อะนะวัชชะตา จะ ผาสูวิหาโร จาติ.

ปะภูสังขา โยนิโส เสนาสะนัง ปะภูเสวามิ, ยาวะเทวะ สีตัสสะ ปะภูฆาตายะ, อุณหัสสะ ปะภูฆาตายะ, ทังสะมะกะสะวาตาคะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะภูฆาตายะ, ยาวะเทวะ อุตฺตุปะริสสะยะ- วิโนทะนัง ปะภูสัลลานารามัตถัง.

ปะภูสังขา โยนิโส คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกขารัง ปะภูเสวามิ, ยาวะเทวะ อูปปีนหานัง เวยยาพาธิกานัง เวทะนัง ปะภูฆาตายะ, อัปปยาปัชฌะปะระมะตยาติ.

คำแปล

(จะสวดหรือไม่สวดก็ได้)

(ข้อว่าด้วยจีวร) เราพิจารณาโดยแยกกายแล้วจึงนุ่งห่มจีวร เพียงเพื่อบำบัดความหนาว เพื่อบำบัดความร้อน เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะอันให้เกิดความละอาย.

(ข้อว่าด้วยบิณฑบาต) เราพิจารณาโดยแยกกายแล้วจึงบริโภคนิณฑบาต ไม่ได้เป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน ไม่ได้เป็นไปเพื่อความมัวเมา ไม่ได้เป็นไปเพื่อประดับ ไม่ได้เป็นไปเพื่อตกแต่ง แต่ให้เป็นไปเพียงเพื่อความตั้งอยู่ได้แห่งกายนี้ เพื่อความเป็นไปได้ของอรรถภาพ เพื่อความสิ้นไปแห่งความลำบากทางกาย เพื่ออนุเคราะห์แก่การประพฤติพรหมจรรย์ ด้วยการทำอย่างนี้ เราย่อมระงับเสียได้ ซึ่งเวทนาเก่าคือ ความทิว และไม่ทำเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้น อนึ่ง ความดำเนินไปแห่งอรรถภาพนี้ ความเป็นผู้หาโทษมิได้ และความอยู่โดยผาสูก จักมี แก่เรา ดังนี้.

(ชื่อว่าด้วยเสนาสนะ) เราพิจารณาโดยแยกกายแล้วจึงใช้สอยเสนาสนะ เพียงเพื่อบำบัดความหนาว เพื่อบำบัดความร้อน เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย เพียงเพื่อบรรเทาอันตรายอันจะพึงมีจากดินฟ้าอากาศ และเพื่อความเป็นผู้ยินดีในที่ที่ลี้กเรือนสำหรับภาวนา.

(ชื่อว่าด้วยคิลานเภสัช) เราพิจารณาโดยแยกกายแล้วจึงบริโภคน้ำบริวารอันเกื้อกูลแก่คนไข้ เพียงเพื่อบำบัดเวทนาอันเกิดขึ้นแล้ว มีอาหารต่าง ๆ เป็นมูล เพื่อความเป็นผู้ไม่มีโรคเบียดเบียนเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้.

ธาตุปะฏิภูละปัจจะเวกขณะวิธี

(วิธีพิจารณาปัจจัย ๔ โดยความเป็นธาตุและสิ่งปฏิภูม)

(นำ) (หันทะ มะยัง ธาตุปะฏิภูละปัจจะเวกขณะปาฐัง ภาณามะ เส.)

(รับ) ยะธาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัดตะเมเวตัง ยะทิตัง จีวะรัง, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล ธาตุมัดตะโก นิสสัตโต นิชชีโว สุนฺญโญ, สัพพานิ ปะนะ อิมานิ จีวะรานิ อะชิคฺจนะนียานิ, อิมัง ปุติกายัง ปัตวา อะติวิยะ ชิคฺจนะนียานิ ชายันติ.

ยะธาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัดตะเมเวตัง ยะทิตัง ปิณทะปาโต, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล ธาตุมัดตะโก นิสสัตโต นิชชีโว สุนฺญโญ, สัพโพ ปะนายัง ปิณทะปาโต อะชิคฺจนะนีโย, อิมัง ปุติกายัง ปัตวา อะติวิยะ ชิคฺจนะนีโย ชายะติ.

ยะธาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัดตะเมเวตัง ยะทิตัง เสนาสะนัง, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล ธาตุมัดตะโก นิสสัตโต นิชชีโว สุนฺญโญ, สัพพานิ ปะนะ อิมานิ เสนาสะนานิ อะชิคฺจนะนียานิ, อิมัง ปุติกายัง ปัตวา อะติวิยะ ชิคฺจนะนียานิ ชายันติ.

ยะธาปัจจะยัง ปะวัตตะมานัง ธาตุมัดตะเมเวตัง ยะทิตัง คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกาโร, ตะทุปะภุญชะโก จะ ปุคคะโล ธาตุมัดตะโก นิสสัตโต นิชชีโว สุนฺญโญ, สัพโพ ปะนายัง คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกาโร อะชิคฺจนะนีโย, อิมัง ปุติกายัง ปัตวา อะติวิยะ ชิคฺจนะนีโย ชายะติ.

คำแปล

(จะสวดหรือไม่สวดก็ได้)

(ข้อว่าด้วยจิวร) สิ่งนี้เป็นสักว่าธาตุ กำลังเป็นไปตามปัจจัยเท่านั้น สิ่งนี้คือจิวรและบุคคลผู้ใช้สอยจิวรนั้น ก็เป็นสักว่าธาตุ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ชีวะ เป็นผู้ว่างเปล่า (จากความหมายแห่งความเป็นตัวตน) ก็จิวรทั้งหมดเหล่านี้ ไม่เป็นของน่าเกลียด (มาแต่เดิม) ครั้นมาถูกเข้ากับกายอันเปื่อยเน่านี้แล้ว ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

(ข้อว่าด้วยบิณฑบาต) สิ่งนี้เป็นสักว่าธาตุ กำลังเป็นไปตามปัจจัยเท่านั้น สิ่งนี้ คือบิณฑบาต และบุคคลผู้บริโภคบิณฑบาตนั้น ก็เป็นสักว่าธาตุ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ชีวะ เป็นผู้ว่างเปล่า (จากความหมายแห่งความเป็นตัวตน) ก็บิณฑบาตทั้งหมดนี้ ไม่เป็นของน่าเกลียด (มาแต่เดิม) ครั้นมาถูกเข้ากับกายอันเปื่อยเน่านี้แล้ว ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน

(ข้อว่าด้วยเสนาสนะ) สิ่งนี้เป็นสักว่าธาตุ กำลังเป็นไปตามปัจจัยเท่านั้น สิ่งนี้ คือเสนาสนะ และบุคคลผู้ใช้สอยเสนาสนะนั้น ก็เป็นสักว่าธาตุ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ชีวะ เป็นผู้ว่างเปล่า (จากความหมายแห่งความเป็นตัวตน) ก็เสนาสนะทั้งหมดเหล่านี้ ไม่เป็นของน่าเกลียด (มาแต่เดิม) ครั้นมาถูกเข้ากับกายอันเปื่อยเน่านี้แล้ว ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

(ข้อว่าด้วยคิลานเภสัช) สิ่งนี้เป็นสักว่าธาตุ กำลังเป็นไปตามปัจจัยเท่านั้น สิ่งนี้ คือเภสัช บริหารอันเกื้อกูลแก่คนไข้ และบุคคลผู้บริโภคเภสัชบริหรานั้น ก็เป็นสักว่าธาตุ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ชีวะ เป็นผู้ว่างเปล่า (จากความหมายแห่งความเป็นตัวตน) ก็คิลานปัจจัยเภสัชบริหารทั้งหมดนี้ ไม่เป็นของน่าเกลียด (มาแต่เดิม) ครั้นมาถูกเข้ากับกายอันเปื่อยเน่านี้แล้ว ย่อมกลายเป็นของน่าเกลียดอย่างยิ่งไปด้วยกัน.

อะตีตะปัจจะเวกขณะวิธี

(วิธีพิจารณาปัจจัย ๔ หลังการบริโภคหรือใช้สอย)

(นำ) (หันทะ มะยัง อะตีตะปัจจะเวกขณะปาฐัง ภาณามะ เส.)

(รับ) อัสสะ มะยา อะปัจจะเวกชิตวา ยัง จีวะรัง ปะริภุตตัง, ตัง ยาวะเทวะ สัตถัสสะ ปะภูฆาตายะ, อุณหัสสะ ปะภูฆาตายะ, ทังสะมะกะสะวาตาทะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะภูฆาตายะ, ยาวะเทวะ หิริโกปนะปะภูฆาตาทะนัตถัง

อ้อชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา โย ปิณฑะปาโต ปะริกุตโต, โส เนวะ ทวายะ นะ มะทายะ, นะ มัณฑะนายะ นะ วิภูสะนายะ, ยาวะเทวะ อิมัสสะ กายัสสะ ฐิตียา ยาปะนายะ วิหิงสุประตียา พรหมะจะรียานุคคะทายะ, อิติ ปุราณัญจะ เวทะนัง ปะภูหังขามิ นะวัญจะ เวทะนัง นะ อุปปาเทสสามิ, ยาดรา จะ เม ะวิสสะติ อะนะวัชชะตา จะ ผาสุวิหาโร จาติ.

อ้อชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา ยัง เสนาสะนัง ปะริกุตตัง, ตัง ยาวะเทวะ สัตัสสะ ปะภูฆาตายะ, อุณหัสสะ ปะภูฆาตายะ, ทังสะมะกะสะวาตาคะปะสิริงสะปะสัมผัสสานัง ปะภูฆาตายะ, ยาวะเทวะ อุตฺปะริสสะยะวิโนทะนัง ปะภูสัลลานารามัตถัง.

อ้อชะ มะยา อะปัจจะเวกขิตวา โย คิลานะปัจจะยะเภสัชชะปะริกาโร ปะริกุตโต, โส ยาวะเทวะ อุปปันานัง เวยยาพาธิกานัง เวทะนานัง ปะภูฆาตายะ, อภัยาปัชณะปะระมะตายาติ.

คำแปล

(จะสวดหรือไม่สวดก็ได้)

(ชื่อว่าด้วยจิวร) จิวรใดอันเรานุ่งห่มแล้ว ไม่ทันพิจารณาในวันนี้ จิวรนั้นเรานุ่งห่มแล้ว เพียงเพื่อบำบัดความหนาว เพื่อบำบัดความร้อน เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และ สัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย และเพียงเพื่อปกปิดอวัยวะอันให้เกิดความละอาย

(ชื่อว่าด้วยบิณฑบาต) บิณฑบาตใดอันเราฉันแล้ว ไม่ทันพิจารณาในวันนี้ บิณฑบาตนั้น เราฉันแล้วไม่ใช่เป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนาน ไม่ใช่เป็นไปเพื่อความมัวเมา ไม่ใช่เป็นไปเพื่อประดับ ไม่ใช่เป็นไปเพื่อตกแต่ง แต่ให้เป็นไปเพื่อความตั้งอยู่ได้แห่งกายนี้ เพื่อความเป็นไปได้ของ อรรถภาพ เพื่อความสิ้นไปแห่งความลำบากทางกาย เพื่ออนุเคราะห์แก่การประพฤติพรหมจรรย์ ด้วยการ ทำอย่างนี้ เราย่อมระงับเสียได้ซึ่งเวทนาเก่า คือ ความทิว และไม่ทำเวทนาใหม่ให้เกิดขึ้น อนึ่ง ความดำเนิน ไปแห่งอรรถภาพนี้ ความเป็นผู้หาโทษมิได้ และความอยู่โดยผาสุก จักมี แก่เรา ดังนี้.

(ชื่อว่าด้วยเสนาสนะ) เสนาสนะใดอันเราใช้สอยแล้ว ไม่ทันพิจารณาในวันนี้ เสนาสนะนั้น เราใช้สอยแล้ว เพียงเพื่อบำบัดความหนาว เพื่อบำบัดความร้อน เพื่อบำบัดสัมผัสอันเกิดจากเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย เพียงเพื่อบรรเทาอันตรายอันจะพึงมีจากดินฟ้า อากาศ และเพื่อ ความเป็นผู้ยินดีในที่หลีกเร้นสำหรับภาวนา.

(ชื่อว่าด้วยศิลาณเภสัช) ศิลาณปัจฉัยเภสัชบริหารใด อันเราฉันทแล้ว ไม่ทันพิจารณา ในวันนี้ ศิลาณปัจฉัยเภสัชบริหารนั้น เราฉันทแล้ว เพียงเพื่อบำบัดเวทนาอันเกิดขึ้นแล้ว มีอาพาธต่าง ๆ เป็นมูล เพื่อความเป็นผู้ไม่มีโรคเบียดเบียนเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้.

(เมื่อจบบท ตั้งชะณิกะปัจจะเวกชะณะวิธี แล้วมีการสวดมนต์บทต่าง ๆ เข้าละ ๑ บทบ้าง ๒ บทบ้าง หมุนเวียนกันไป แล้วจึงขึ้นบท ปัตติทานะคาถา ต่อไปนี้เป็นบทสุดท้าย)

ปัตติทานะคาถา

(คาถาอุทิศส่วนบุญ)

(นำ) (หันทะ มะยัง ปัตติทานะคาถาโย ภาณามะ เส.)

ยา เทวะตา สันติ วิหาระวาสิณี,

อุเป ฆะเร โโพธิชะเร ตะหิง ตะหิง,

ตา อัมมะทาเนนะ ภาวันตุ ปุชิตา,

โสตถิง กะโรนเตระ วิหาระมัณฑะเล,

เถรา จะ มัชฌา นะวะกา จะ ภิกกะโว,

सारามิกา ทานะปะตี อุปาสะกา,

คามา จะ เทสา นิคะมา จะ อิสสะรา,

สัปปาณะภูตา สุขิตา ภาวันตุ เต,

ชะลาพุชา เยปิ จะ อัมมะสัมภะวา,

สังเสทะชาตา อะละโวปะปาติกา,

นียยานิกัง อัมมะวะรัง ปะฏิจจะ เต,

สัพเพปิ ทุกข์สสะ กะโรนตุ สังชะยัง,

เทพดาเหล่าใด มีปกติอยู่ในวิหาร,

สถิตอยู่ที่เรือนพระสถูป ที่เรือนโพธิ์ ในที่นั้น ๆ,

เทพดาเหล่านั้น เป็นผู้อันเราทั้งหลาย

บูชาแล้วด้วยธรรมทาน,

ขอจงกระทำความสวัสดิ์ในมณฑลวิหารนี้,

พระภิกษุทั้งหลาย ที่เป็นเถระ ที่เป็นปานกลาง

และที่ยังใหม่,

อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ผู้เป็นทานบดี

พร้อมด้วยอารามิกชน,

ชนทั้งหลายที่เป็นชาวบ้าน ที่เป็นชาวเมือง

ที่เป็นชาวนิคม และที่เป็นอิสรชน,

สัตว์ที่มีชีวิตทั้งหลายเหล่านั้น จงเป็นผู้ถึง ซึ่งความสุข,

แม้สัตว์เหล่าใด ที่เป็นชะลาพุชะกำเนิด

ที่เป็นอัมมชะกำเนิด,

ที่เป็นสังเสทะชะกำเนิด และที่เป็นโอปปาติกะกำเนิด,

สัตว์เหล่านั้น ได้อาศัยพระธรรมอันประเสริฐ

อันเป็นนียยานิกรรมแล้ว,

แม้ทั้งหมด จงทำความสิ้นไปแห่งทุกข์,

ฐาตุ จิรัง สะตัง อัมโม
 อัมมัทธะรา จะ ปุคคะลา,
 สังโฆ โหตุ สะมัคโค วะ
 อัตถายะ จะ หิตายะ จะ,
 อัมเห รักขะตุ สัทธัมโม
 สัพเพปิ อัมมะจารีโน,
 วุฑฒิัง สัมปาปุณเณยามะ
 อัมเม อะริยัปปะเวทิตะ,
 ปะสันนา โหนตุ สัพเพปิ
 ปาณินโน พุทธะสาสะเน,
 สัมมา ธารัง ปะเวจฉันโต
 กालะ เทโว ปะวัสสะตุ,
 วุฑฒิภาวายะ สัตตานิัง
 สะมิทัง เนตุ เมทะนิง,
 มาตา ปิตา จะ อัตระชัง
 นิจจัง รักขันติ ปุตตะกัง,
 เอวัง อัมเมนะ ราชานโน
 ปะชัง รักขันตุ สัพพะทา.

ขอธรรมของสัตบุรุษทั้งหลาย จงดำรงอยู่สิ้นกาลนาน
 และบุคคลทั้งหลายที่ทรงธรรม จงดำรงอยู่สิ้นกาลนาน,
 ขอพระสงฆ์จงเป็นผู้พร้อมเพรียงกันเถิด
 เพื่อประโยชน์ และเกื้อกูล,
 ขอพระสัทธรรมจงรักษาเราทั้งหลาย
 ผู้ประพฤติธรรมแม้ทั้งปวง
 ขอเราทั้งหลายพึงถึงความเจริญ
 ในธรรมที่พระอริยเจ้าแสดงแล้ว,
 แม้สรรพสัตว์ทั้งหลาย จงเป็นผู้เลื่อมใส
 ในพระพุทธานุชาสนา,
 ขอฝนจงหลังสายน้ำ ตกในฤดูกาล
 โดยชอบ,
 จงนำไปซึ่งเมทนีดล* สู่ความสำเร็จ
 เพื่อความเจริญแก่สัตว์ทั้งหลาย,
 มารดาและบิดา ย่อมรักษาบุตรน้อย
 ผู้เกิดแต่ตน เป็นนิตยัม คำนไต่,
 ขอพระราชาทั้งหลาย จงทรงรักษา
 ประชาชาษฎ์ โดยชอบธรรม
 ในกาลทุกเมื่อ ฉะนั้น เทอญ.

* แผ่นดิน

ทำวัตรเย็น

คำบูชาพระรัตนตรัย

โย โส ณะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทธโธ,

สวากขาโต เยนะ ณะคะวะตา อัมโม,

สุปะฏิปันโน ยัสสะ ณะคะวะโต สวากะสังโฆ,

ตัมมะยัง ณะคะวันตัง สะธัมมัง สะสังฆัง

อิเมหิ สักกาเรหิ ยะถาระหัง อาโรปีเตหิ

อะภิปูชะยามะ,

สาธุ โน ภัณฑะ ณะคะวา สุจิระปะรินิพพุโตปิ,

ปัจฉิมาชนะตานุกัมปะมานะสา,

อิเม สักกาเร ทุกคะตะปะณณาการะภูเต

ปะภุคคัณหาคู,

อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ.

พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น พระองค์ใด

เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบแล้ว,

พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ใด

ตรัสไว้ดีแล้ว,

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ใด

ปฏิบัติดีแล้ว,

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชาอย่างยิ่ง

ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น พร้อมทั้งพระธรรม

และพระสงฆ์ ด้วยเครื่องสักการะเหล่านี้

ซึ่งข้าพเจ้าได้ยกประดิษฐานไว้ดีแล้ว ตามสมควร,

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ดั่งข้าพเจ้าทั้งหลายขอประทาน

วโรกาส พระผู้มีพระภาคเจ้า แม่ปรินิพพานแล้ว,

ทรงมีพระทัยเอื้อเพื่อแก่ชุมชนผู้เกิดแล้วในภายหลัง,

ขอจงทรงรับเครื่องสักการะเหล่านี้

ซึ่งเป็นบรรณาการของคนยาก,

เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย

สิ้นกาลนาน เทอญ.

คำนมัสการพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมาสัมพุทธโธ ภาวะวา,

พระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นพระอรหันต์
ดับเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์สิ้นเชิง ตรัสรู้ชอบได้
โดยพระองค์เอง,

พุทธัง ภาวะวันตั้ง อภิวัตเทมิ.

ข้าพเจ้าขอภิวาท พระผู้มีพระภาคเจ้า
ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน.

(กราบ ๑ ครั้ง)

สวากขาโต ภาวะวะตา ธัมโม,

พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ดีแล้ว,

ธัมมัง นามัสสามิ.

ข้าพเจ้าขอนมัสการพระธรรม.

(กราบ ๑ ครั้ง)

สุปะฏิปันโน ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ,

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า ปฏิบัติดีแล้ว,

สังฆัง นามามิ.

ข้าพเจ้าขออนอบน้อมพระสงฆ์.

(กราบ ๑ ครั้ง)

คำนมัสการพระผู้มีพระภาคเจ้า

(นำ) (หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภาวะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง ภาวะโรมะ เส.)

นะโม ตัสสะ ภาวะวะโต,

ขออนอบน้อม แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น,

อะระหะโต,

ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส,

สัมมาสัมพุทธัสสะ.

เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง.

(ว่า ๓ ทน)

พุทธธานุสสติ

(บทสวดระลึกถึงพระพุทธเจ้า)

(นำ) (หันหน้า มะยัง พุทธธานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.)

ตั้ง โข ปะนะ ภาคะวันตัง	ก็กิตติศัพท์อันงามของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น
เอวัง กัลยาโณ กิตติสัทโท อัพภูคคะโต,	ได้ฟังไปแล้วอย่างนี้ว่า,
อิตปิ โส ภาคะวา อะระหัง	แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น
สัมมาสัมพุทธโ	เป็นผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง,
วิชาจะระณะสัมปโน,	เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ,
สุคะโต,	เป็นผู้เสด็จไปแล้วด้วยดี,
โลกะวิทู,	เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง,
อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ,	เป็นผู้สามารถฝึกบวชที่ควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า,
สัตถา เทวะมะนุสสานัง,	เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย,
พุทธโธ,	เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม,
ภาคะวาติ.	เป็นผู้มีความจำเริญ จำแนกธรรม สั่งสอนสัตว์ ดังนี้.

พุทธาภิกิตี

(นำ) (หันหน้า มะยัง พุทธาภิกิตีติง กะโรมะ เส.)

พุทธาวาระหันตะวะระตาทีคุณาภิกุโต,	พระพุทธเจ้าประกอบด้วยคุณ
สุทธาภิญญาณะกะรุธาหิ	ความประเสริฐแห่งอรหันตคุณ เป็นต้น,
สะมาคะตัตโต,	มีพระองค์อันประกอบด้วยพระบริสุทธิ์คุณ
โพเธสิ โย สุชนะตัง กะมะลังวะ	พระปัญญาคุณ และพระกรุณาคุณ ^๑
สุโร,	พระองค์ใด ทรงกระทำชนที่ดี ให้เบิกบาน
วันทามะหัง ตะมะระณัง สีระสา ชินนัง,	ดูจอาทิตย์ทำบัวให้บาน,
	ข้าพเจ้าไหว้พระชินสีห์ ผู้ไม่มีกิเลส พระองค์นั้น
	ด้วยเศียรเกล้า,

^๑ บางแห่งแปลว่า พระองค์ประกอบด้วยพระญาณ และพระกรุณาอันบริสุทธิ์

พุทธโธ โย สัพพะปาณีนัง สาระณัง
 เขมะมุตตะมัง,
 ปะฐะมานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,

พุทธัสสาหัสมิ ทาโส (ทาสี)^๑วะ พุทธโธ เม
 สามิกิสสะโร,

พุทธโธ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ
 วิธาดา จะ หิตัสสะ เม,

พุทธัสสาหัง นิยยาเทมิ สะวีริญชีวิตัญจิทัง,
 วันทันทโธหัง (วันทันทตีหัง)^๒ จะริสสามิ

พุทธัสสวะะ สุโธติตัง,
 นัตถิ เม สาระณัง อัญญัง

พุทธโธ เม สาระณัง ะรัง,
 เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ

วิทฺเตยยัง สัตถุ สาสะเน,

พุทธัง เม วันทะมานะ (วันทะมานายะ)^๓

ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิระ,

สัพเพปิ อันตะรายา เม

มาhesung ตัสสะ เตชะสา.

พระพุทเจ้าพระองค์ใด เป็นสรณะ

อันเกษมสูงสุด ของสัตว์ทั้งหลาย,

ข้าพเจ้าไหว้พระพุทเจ้าพระองค์นั้น ผู้เป็นที่ตั้ง
 แห่งความระลึกองค์ที่หนึ่ง ด้วยเศียรเกล้า,

ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระพุทเจ้า พระพุทเจ้าเป็นนาย
 มีอิสระเหนือข้าพเจ้า,

พระพุทเจ้าเป็นผู้กำจัดทุกข์

และทรงไว้ซึ่งประโยชน์แก่ข้าพเจ้า,

ข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิตนี้ แด่พระพุทเจ้า,

ข้าพเจ้าผู้ใฝ่อยู่ จักประพฤติดาม

ซึ่งความตรัสรู้ดีของพระพุทเจ้า,

สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระพุทเจ้า

เป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า,

ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ข้าพเจ้าพึงเจริญ

ในพระศาสนาของพระศาสดา,

ข้าพเจ้าผู้ใฝ่อยู่ซึ่งพระพุทเจ้า

ได้ชวนชวายนบุญใด ในบัดนี้,

อันตรายแม้ทั้งปวง อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า

ด้วยเดชแห่งบุญนั้น.

(หมอบกราบแล้วว่า)

กาเยนะ วาจาเย ะ เจตะสา วา,
 พุทธะ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,

พุทธโธ ปะฐิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง,
 กาลันตะเร สังวะริงตุง ะ พุทธะ.

ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี,

กรรมน่าติเตียนอันใด ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้ว

ในพระพุทเจ้า,

ขอพระพุทเจ้า จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น,

เพื่อการสำรวมระวังในพระพุทเจ้า ในกาลต่อไป.

๑,๒,๓ ผู้หญิงว่าในวงเล็บ ()

อัมมานุสสติ

(บทสวดระลึกถึงพระธรรม)

(นำ) (หันหน้า มะยัง อัมมานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.)

สวากขาโต ภะคะวะตา อัมโม,
 สันทิฏฐิโก,
 อะกาลิโก,
 เอหิปัสสิโก,
 โอปะนะยิโก,
 ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ.

พระธรรมเป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว,
 เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาและปฏิบัติเห็นได้ด้วยตนเอง,
 เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้และทำให้ผลได้ไม่จำกัดกาล,
 เป็นสิ่งที่ควรกล่าวว่ ท่านจงมาดูเถิด,
 เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว,
 เป็นสิ่งที่ผู้รู้พึงรู้ได้เฉพาะตน ดังนี้.

อัมมาภิกิตี

(นำ) (หันหน้า มะยัง อัมมาภิกิตีติง กะโรมะ เส.)

สวากขาตตะตาทีคุณะโยคะวะเสนะ
 เสยโย,
 โย มัคคะปากะปะริยัตติวิโมกขะเกโท,
 อัมโม กุโลกะปะตะนา ตะทะธาวีธารี,
 วันทามะหัง ตะมะหะรัง
 วะระอัมมะเมตัง,
 อัมโม โย สัพพะปาณินัง
 สะระณัง เขมะมุตะมะง,
 ทุติยานุสสะติฏฐานัง
 วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,
 อัมมัสสาหัสมิ ทาส (ทาสี)^๑ วะ
 อัมโม เม สามิกิสสะโร,

พระธรรมใด เป็นสิ่งที่ประเสริฐ
 เพราะประกอบด้วยคุณ คือ ความที่พระผู้มีพระภาคเจ้า
 ตรัสไว้ดีแล้ว เป็นต้น,
 เป็นธรรมอันจำแนกเป็นมรรคผล ปรีชา และนิพพาน,
 เป็นธรรมทรงไว้ซึ่งผู้ทรงธรรมจากการตกไปสู่โลกที่ชั่ว,
 ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมอันประเสริฐนั้น
 อันเป็นเครื่องขจัดเสียซึ่งความมืด,
 พระธรรมใด เป็นสรณะอันเกษมสูงสุด
 ของสัตว์ทั้งหลาย,
 ข้าพเจ้าไหว้พระธรรมนั้น อันเป็นที่ตั้งแห่ง
 ความระลึกองค์ที่สอง ด้วยเศียรเกล้า,
 ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระธรรม
 พระธรรมเป็นนายมีอิสระเหนือข้าพเจ้า,

^๑ผู้หญิงว่าในวงเล็บ ()

ธิมโม ทุกข์สสะ ฆาตา จะ
 วิธาดา จะ หิตัสสะ เม,
 ธิมมัสสาหัง นิยยาเทมิ สหะริรัญชีวัตติญจิทัง,
 วันทันทโตหัง (วันทันทตีหัง)^๑ จะริสสามิ
 ธิมมัสสเวระ สุธิมมะตัง,
 นัตถิ เม สหะระณัง อัญญัง
 ธิมโม เม สหะระณัง ะรัง,
 เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ
 วัฑฒะยัง สัตถุ สาสะเน,
 ธิมมัง เม วันทะมาเนนะ (วันทะมะนายะ)^๒
 ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อีระ,
 สัพเพปิ อันตะรายา เม
 มาhesุง ตัสสะ เตชะสา.

พระธรรมเป็นเครื่องกำจัดทุกข์
 และทรงไว้ซึ่งประโยชน์แก่ข้าพเจ้า,
 ข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิตนี้ แต่พระธรรม,
 ข้าพเจ้าผู้ใฝ่อยู่ จักประพฤติตาม
 ซึ่งความเป็นธรรมดีของพระธรรม,
 สรรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระธรรม
 เป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า,
 ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ข้าพเจ้าพึงเจริญ
 ในพระศาสนาของพระศาสดา,
 ข้าพเจ้าผู้ใฝ่อยู่ซึ่งพระธรรม
 ได้ชวนชวายนบุญใด ในบัดนี้,
 อันตรายแม้ทั้งปวง อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า
 ด้วยเดชแห่งบุญนั้น.

(หมอบกราบแล้วว่า)

กาเยนะ วาจาเย ะ เจตะสา วา,
 ธิมเม กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,
 ธิมโม ปะภูคคัณหะตุ อัจจะยันตัง,
 กาลันตะเร สังวะริตุง ะ ธิมเม.

ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี,
 กรรมนำดีเตียนอันใด ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้วในพระธรรม,
 ขอพระธรรม จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น,
 เพื่อการสำรวมระวังในพระธรรมในกาลต่อไป.

สังฆานุสสติ

(บทสวดระลึกถึงพระสงฆ์)

(นำ) (หันทะ มะยัง สังฆานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.)

สุปะฏิปันโน ะคะวะโต สวาสะกะสังโฆ,
 อุกุปะฏิปันโน ะคะวะโต สวาสะกะสังโฆ,

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหมู่ใดปฏิบัติดีแล้ว,
 พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหมู่ใดปฏิบัติตรงแล้ว,

^{๑,๒}ผู้หญิงว่าในวงเล็บ ()

ญาเยปะฏิปันโน ภาวะวะโต
 สภาวะกะสังโฆ,
 สามิจิปะฏิปันโน ภาวะวะโต
 สภาวะกะสังโฆ,
 ยะทิทัง,
 จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัญฐะ
 ปุริสะปุคคลา,
 เอสะ ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ,
 อาหุเนยโย,
 ปาหุเนยโย,
 ทักขิเนยโย,
 อัญชะลิกะระณียะ,
 อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ.

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหมู่ใด
 ปฏิบัติเพื่ออุธรรม เป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว,
 พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าหมู่ใด
 ปฏิบัติสมควรแล้ว,
 ได้แก่บุคคลเหล่านี้ คือ,
 คู่แห่งบุรุษ ๔ คู่ นับเรียงตัวบุรุษ
 ได้ ๘ บุรุษ,
 นั่นแหละ พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า,
 เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา,
 เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขาจัดไว้ต้อนรับ,
 เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน,
 เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรทำอัญชลี,
 เป็นเนืองนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่น ยิ่งกว่า ดังนี้.

สังฆากิคีติ

(นำ) (หันทะ มะยัง สังฆากิคีติง กะโรมะ เส.)

สัทธัมมะโช สุปะฏิปัตติคฺคณาทียุตโต,
 โยภุสฺสัพพะโธ อริยะปะคคะละสังฆะเสฏฺฐโฐ,
 สีลาทิธัมมะปะวะราสะยะกายะจิตโต,
 วันทา มะหัง ตะมะรียานะ คะณัง
 สุสุทธัง,
 สังโฆ โย สัพพะปาณินัง
 สะระณัง เขมะมุตตะมัง,
 ตะตยานุสสะติภูจฺจัน
 วันทามิ ตัง สิเรนะหัง,

พระสงฆ์ใดที่เกิดโดยพระสัทธรรม ประกอบด้วยคุณ
 มีความปฏิบัติดี เป็นต้น,
 เป็นหมู่แห่งพระอริยบุคคลผู้ประเสริฐ แปรจำพวก,
 มีกายและจิต อันอาศัยธรรมมีศีล เป็นต้น อันบรร,
 ข้าพเจ้าไหว้หมู่แห่งพระอริยเจ้าทั้งหลายนั้น
 ผู้บริสุทธิ์ด้วยดี,
 พระสงฆ์ หมู่ใด เป็นสรณะอันเกษมสูงสุด
 ของสัตว์ทั้งหลาย,
 ข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์หมู่นั้น ผู้เป็นที่ตั้งแห่ง
 ความระลึกองค์ที่สาม ด้วยเศียรเกล้า,

สังฆัสสหัสสมิ ทาสี (ทาสี)^๑ วะ
 สังโฆ เม สามิกิสสะโร,
 สังโฆ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ
 วิธาดา จะ ทิตัสสะ เม,
 สังฆัสสหัสสัง นียยาเทมิ
 สรรีญชิวิตัญจันถัง,
 วันทันโตหัง (วันทันตีหัง)^๒ จะริสสามิ
 สังฆัสโสปะภูปีนนะตัง,
 นัตถิ เม สระระณัง อัญญัง
 สังโฆ เม สระระณัง ะรัง,
 เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ
 วัตเฒะยยัง สัตถุ สาสะเน,
 สังฆัง เม วันทะมาเนนะ (วันทะมะนายะ)^๓
 ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิระ,
 สัพเพปิ อันตะรายา เม
 มาहेสุง ตัสสะ เตชะสา.

ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระสงฆ์
 พระสงฆ์เป็นนายมีอิสระเหนือข้าพเจ้า,
 พระสงฆ์เป็นผู้อำนาจทุกข์ และทรงไว้
 ซึ่งประโยชน์แก่ข้าพเจ้า,
 ข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิตนี้
 แต่พระสงฆ์,
 ข้าพเจ้าผู้ใหว้อยู่ จักประพฤติตาม
 ซึ่งความปฏิบัติดีของพระสงฆ์,
 สรรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระสงฆ์
 เป็นสรณะอันประเสริฐของข้าพเจ้า,
 ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ข้าพเจ้าพึงเจริญ
 ในพระศาสนาของพระศาสดา,
 ข้าพเจ้าผู้ใหว่ซึ่งพระสงฆ์
 ได้ชวนชวายนุญใด ในบัดนี้,
 อันตรายแม่ทั้งปวง อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้า
 ด้วยเดชแห่งบุญนั้น.

(หมอบกราบแล้วว่า)

กาเยนะ วาจาเย วะ เจตตะสา วา,
 สังฆะ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง,
 สังโฆ ปะภูคคัณหะตุ อัจจะยันตัง,
 กาลันตะเร สังวะริตุง วะ สังเฆ.

ด้วยกายก็ดี ด้วยวาจาก็ดี ด้วยใจก็ดี,
 กรรมนำดีเทียบอันใด ที่ข้าพเจ้ากระทำแล้ว
 ในพระสงฆ์,
 ขอพระสงฆ์ จงงดซึ่งโทษล่วงเกินอันนั้น,
 เพื่อการสำรวมระวังในพระสงฆ์ ในกาลต่อไป.

จบทำวัตรเย็น

๑,๒,๓ ผู้หญิงว่าในวงเล็บ ()

นมัสการพระอรหันต์ ๘ ทิศ

(นำ) (หันหน้า มายัง สระภัญญณะ พุทธะมังคะละคาถาโย ภาณามะ เส.)

(รับ)	สัมพุทธโธ ทิปะทัง เสฏฐโฐ	นินโน เจวะ มัชฌิเม
	โกณฑัญญ โปัพพะภาคะ จะ	อาคะเนยเย จะ กัสสะโป
	สาริปุตโต จะ ทักขิณ	หะระติเย อุปาสี จะ
	ปัจฉิเมปิ จะ อานันโท	พายัพเพ จะ คะวัมปะติ
	โมคคัลลานะ จะ อุตตะเร	อิสานะปิ จะ ราหุโล
	อิม โข มังคะลา พุทธา	สัพเพ อีระ ปะติภุชิตา
	วันทิตา เต จะ อัมเหติ	ลักกาเรติ จะ ปุชิตา
	เอเตสัง อานุกาเวนะ	สัพพะโสตถิ ภาวันตุ โน.

อิจเจวะมัจจันตะนะมัสสะเนยยัง
 นะมัสสะมาโน ระตะนัตตะยัง ยัง
 ปุญญาภิสันทัง วิปลัง อะลัตถัง
 ตัสसानุกาเวนะ หะตันตะราโย.

(ต่อจากนี้มีการสวดมนต์บทต่าง ๆ วันละมากบ้าง น้อยบ้าง พอสมควรแก่เวลา หมุนเวียน
 เปลี่ยนกันไป แล้วกลับมาสวด อังคะ มะยา กัมมิณา เป็นบทสุดท้าย)

บทกรวดน้ำ

(นำ) (หันหน้า มวย่ง อุทิศสละนาถิฏฐานะคาถาโย ภาณามะ เส.)

(รับพร้อมกัน) อิมินา ปุญญะกัมเมนะ	อุปัชฌายา คุณุตตารา
อาจะริยูปะการา จะ	มาตาปิตา จะ ญาตะกา
สุริโย จันทิมาราชชา	คุณะวันตา นะราปี จะ
พรหมะมารา จะ อินทา จะ	โลกะपालา จะ เทวะตา
ยะโม มิตตา มะนุสสา จะ	มัชฌัตตา เวกาปี จะ
สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ	ปุญญาณี ปะกะตานี เม
สุขัง จะ ติวัง เทนตุ	ชิปปัง ปาเปละ โว มะตัง.
อิมินา ปุญญะกัมเมนะ	อิมินา อุททิสเนนะ จะ
ชิปปาหัง สุลละภะ เจวะ	ตัมहुปาทานะเจทะนัง
เย สันตานิ หินา อัมมา	ยาวะ นิพพานะโต มะมัง
นัสสันตุ สัพพะทา เยวะ	ยัตถะ ชาโต ภาเว ภาเว
อุชฺจิตตัง สะติปัญญา	สัลเลโข วิริยมหิณา
มารา ละภันตุ โนกาสัง	กาตุนฺจะ วิริเยสุ เม
พุทธาติปะวะโร นาโถ	อัมโม นาโถ วัระตตะโม
นาโถ ปัจเจกะพุทโธ จะ	สังโฆ นาโถตตะโร มะมัง
เตโสตตะมานุภาเวนะ	มาโรกาสัง ละภันตุ มา.

บทกรวดน้ำย่อ

อิทัง โน ญาตีนัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย.

ขอผลแห่งบุญกุศลนี้ จงมีแก่ญาติของข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอญาติทั้งหลาย จงมีความสุขกาย

สุขใจเถิด.

บทแผ่เมตตา

สัพเพ สัตตา,	สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น,
อเวรา,	จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย,
อัพยาปัชฉา,	จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย,
อะนีฆา,	จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย,
สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ.	จงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด.

ภาคที่ ๒

บทสวดต่าง ๆ ที่ควรท่องจำ

บทสวดต่าง ๆ ที่ควรท่องจำ

ถวายพรพระ

นะโม ตัสสะ ภคคะวัต อระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ. (ว่า ๓ ทน)

อิติปิ โส ภคคะวา อระหัง สัมมาสัมพุทธโ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู
อนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภคคะวาติ.

สวากขาโต ภคคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อกะลโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง
เวทิตัพโพ วิญญูหิติ.

สุปะฏิปันโน ภคคะวัต สวากะสังโฆ อสุปะฏิปันโน ภคคะวัต สวากะสังโฆ
ญายะปะฏิปันโน ภคคะวัต สวากะสังโฆ สามิจิปะฏิปันโน ภคคะวัต สวากะสังโฆ ยะทิทัง
จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัญญะ ปุริสะปุคคะลา เอสะ ภคคะวัต สวากะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย
ทักขิเนยโย อัญชะลิกระณีโย อนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ.

พาหุง สะหัสสะมะภินิมิตตะสาวุธันตัง

ครีเมชะลัง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง

ทานาทิธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ.

มาราติเรกะมะภิชฺฉิมิตะสัพพะรัตตัง

โฆรัมปะนาฬะวะกะมักคะมะถัถะยักขัง

ขันตี สุตันตะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ.

นาฬาคิริง คะชะวะรัง อะติมัตตะภุตัง

ทาวักคิจักกะมะสะนีวะ สุทาร์ณันตัง

เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท

ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ.

อุกขิตตะชัคคะมะติหัตถะสุทธารุณันตัง
 ธาวันติโยชะนะปะถังคฺคฺลิมาละวันตัง
 อิทธีภิสังชะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภาวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ.

กัตวานะ กัฏฐะมุทะรัง อิวะ คัพฺภินียา
 จิญฺจายะ ทุฏฐะวะจะนัง ชะนะกายะมัสสเณ
 สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภาวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ.

สัจจัง วิหาเย มะติสัจจะกะวาทะเกตุง
 วาทาภิโรปิตะมะนัง อะติอันธะภูตัง
 ปัญญาปะทีปะชะลิตโต ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภาวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ.

นันโทปะนันทะภุชะคัง วิพฺุจัง มะหิทฺธิง
 ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต
 อิทฺฐุปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภาวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ.

ทุคคาหะทิกฺกฺขุภุชะเคนะ สุทฺถัฏฐะหัตถัง
 พรหมัง วิสุทฺธิชฺุติมิทฺธิพะภาณินัง
 ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท
 ตันเตชะสา ภาวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ.

เอตาปี พุทฺธะชะยะมังคะละอัฏฐะคาธา
 โย วาจะโน ทินะทินะ สะระเต มะตันที
 หิตวานะเนกะวิวิธานิ จุปฺททะวานิ
 โมกขัง สุขัง อะธิกะเมยยะ นะโร สะปฺปญฺญู.

มหาการุณิกโก นาโถ
 ปุเรตวา ปาละมี สัพพา
 เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ
 ชะยันโต โพธิยา มูเล
 เอวัง ตะวัง วิชะโย โหหิ
 อะปะราชิตะปัลลังเก
 อะภิสเสเก สัพพะพุทธานัง
 สุนักขัตตัง สุมังคะลัง
 สุขะโน สุมหุตโต จะ
 ปะทักขิณัง กายะกัมมัง
 ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง
 ปะทักขิณานิ กัตวานะ
 ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง
 สัพพะพุทธานุภาเวนะ
 ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง
 สัพพะธัมมานุภาเวนะ
 ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง
 สัพพะสังฆานุภาเวนะ

หิตายะ สัพพะปาณินัง
 ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง
 โหตุ เต ชะยะมังคะลัง.
 สักยานัง นันทิวัทธะโน
 ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล
 สีเส ปะฐะวิโปกชะเร
 อัคคัปปัตโต ปะโมหะติ.
 สุขะภาตัง สุขุณฺณิตัง
 สุขิณฺฐัง พรหฺมะจาริสู
 วาจากัมมัง ปะทักขิณัง
 ปะณิธี เต ปะทักขิณา
 ละภันตเตเล ปะทักขิเณ.
 รักขันตุ สัพพะเทวะตา
 สะทา โสตถิ ภาวันตุ เต.
 รักขันตุ สัพพะเทวะตา
 สะทา โสตถิ ภาวันตุ เต.
 รักขันตุ สัพพะเทวะตา
 สะทา โสตถิ ภาวันตุ เต.

อนุโมทนาวิธี

(ผู้เป็นประธานว่ารูปเดียว) (เจ้าภาพเริ่มกรวดน้ำ)

ยะลา วาริระหา ปุรา	ปะริปุเรนติ สาคะรัง
เอวะเมวะ อิติ ทินนัง	เปตานัง อุกัปปะติ
อิฉฉิตัง ปัตถิตัง ตุมหัง	ชิปะเมวะ สะมิชณะตุ
สัพเพ ปุเรนตุ สังกัปปา	จันโท ปันณะระโส ยะลา
	มะณี โชติระโส ยะลา.

(รูปที่ ๒ รับ สัพพีติโย นอกนั้นรับพร้อมกันว่า วิวัชขันตุ)

(เจ้าภาพพนมมือรับพร)

สัพพีติโย วิวัชขันตุ	สัพพะโรโค วินัสสะตุ
มา เต ะวัตวันตะราโย	สุชี ทีฆายุกุ ะวะ.
สัพพีติโย วิวัชขันตุ	สัพพะโรโค วินัสสะตุ
มา เต ะวัตวันตะราโย	สุชี ทีฆายุกุ ะวะ.
สัพพีติโย วิวัชขันตุ	สัพพะโรโค วินัสสะตุ
มา เต ะวัตวันตะราโย	สุชี ทีฆายุกุ ะวะ.
อะภิวาทะนะสีลิสสะ	นิจัจจ วุฑฒาปะจายีโน
จัตตารุ อัมมา วัฑฒันติ	อายุ วัณโณ สุขัง พะลัง.

คำแปล

ห้วงน้ำที่เต็ม ย่อมยังสมุทรสาครให้เต็มเปี่ยมได้ฉันใด ท่านที่ท่านอุทิศให้แล้วแต่โลกนี้ ย่อมสำเร็จประโยชน์แก่ผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้วฉันนั้น ขออิฏฐผลที่ท่านปรารถนาแล้ว ตั้งใจแล้ว จงสำเร็จ โดยพลัน ขอความดำริทั้งปวงจงเต็มเหมือนพระจันทร์วันเพ็ญ เหมือนแก้วมณีอันสว่างไสวเป็นที่น่ายินดี.

ความจัญไรทั้งปวง จงบาราศไป โรคทั้งปวงจงหาย อันตรายอย่ามีแก่ท่าน ท่านจงเป็นผู้มี ความสุข มีอายุยืน.

ความจัญไรทั้งปวง จงบาราศไป โรคทั้งปวงจงหาย อันตรายอย่ามีแก่ท่าน ท่านจงเป็นผู้มี ความสุข มีอายุยืน.

ความจัญไรทั้งปวง จงบาราศไป โรคทั้งปวงจงหาย อันตรายอย่ามีแก่ท่าน ท่านจงเป็นผู้มี ความสุข มีอายุยืน.

ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ย่อมเจริญแก่บุคคลผู้มีปกติกราบไหว้ มีปกติ อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นนิตย์.

มงคลจักรวาลน้อย

สัพพะพุทธานุภาเวนะ สัพพะธัมมานุภาเวนะ สัพพะสังฆานุภาเวนะ พุทธะระตะนัง
ธัมมะระตะนัง สังฆะระตะนัง ตินณัง ระตะนानัง อานุกาเวนะ จะตุราสีติ สะหัสสะธัมมักษัน-
ธานุภาเวนะ ปิฎะกัตตะยานุกาเวนะ ชินะสาวะกานุกาเวนะ สัพเพ เต โรคา สัพเพ เต ภะยา สัพเพ เต
อันตะรายา สัพเพ เต อุปัททวา สัพเพ เต ทุนนิมิตตา สัพเพ เต อะวะมังคะลา วินัสสันตุ อายุวัทธะโก
ธนะวัทธะโก สิริวัทธะโก ยะสะวัทธะโก พละวัทธะโก วัฒนะวัทธะโก สุชะ วัทธะโก โหตุ สัพพะทา.

ทุกขะโรคะภะยา เวรา	โสกา สัตตุ จุปัททวา
อะเนกา อันตะรายาปี	วินัสสันตุ จะ เตชะสา
ชะยะสิทธิ ธะนัง ลาภัง	โสทธิ ภาคยัง สุขัง พะลัง
สิริ อายุ จะ วัฒนโณ จะ	โกคัง วุฑฒิ จะ ยะสะวา
สะตะวัสสา จะ อายุ จะ	ชีวะสิทธิ ะวันตุ เต.
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะพุทธานุภาเวนะ	สะทา โสทธิ ะวันตุ เต.
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะธัมมานุภาเวนะ	สะทา โสทธิ ะวันตุ เต.
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะสังฆานุภาเวนะ	สะทา โสทธิ ะวันตุ เต.

คำแปล

ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมทั้งปวง ด้วยอานุภาพ
แห่งพระสงฆ์ทั้งปวง ด้วยอานุภาพแห่งรัตนะทั้งสาม คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ด้วย
อานุภาพแห่งพระธรรมชั้นแปดหมื่นสี่พัน ด้วยอานุภาพแห่งพระไตรปิฎก ด้วยอานุภาพแห่งพระสาวก
ของพระชินเจ้า โรคทั้งหลายของท่าน ภัยทั้งหลายของท่าน อันตรายทั้งหลายของท่าน อุปัทวะทั้งหลาย
ของท่าน นิมิตร้ายทั้งหลายของท่าน อวมงคลทั้งหลายของท่านทั้งหมด จงพินาศไป ขอทายก
จงเป็นผู้เจริญด้วยอายุ เจริญด้วยทรัพย์ เจริญด้วยสิริ เจริญด้วยยศ เจริญด้วยกำลัง เจริญด้วยวรรณะ
เจริญด้วยความสุข ในกาลทุกเมื่อ.

ทุกข์โรครภัยและเวรทั้งหลาย ความโศก ศัตรู และอุปัทวะ
 ทั้งหลาย ทั้งอันตรายทั้งหลาย เป็นอเนก จงพินาศไป
 ด้วยเดช ความชนะ ความสำเร็จ ทรัพย์ ลาภ ความสวัสดิ
 ความมีโชค ความสุข กำลัง สิริ อายุ วรรณะ โภคะ
 ความเจริญความเป็นผู้มียศ อายุยืนร้อยปี และสำเร็จในชีวิต จงมีแก่ท่าน.

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงรักษาท่าน ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้า
 ทั้งปวง ขอความสวัสดิทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน ทุกเมื่อ.

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงรักษาท่าน ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรม
 ทั้งปวง ขอความสวัสดิทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน ทุกเมื่อ.

ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงรักษาท่าน ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์
 ทั้งปวง ขอความสวัสดิทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน ทุกเมื่อ.

มงคลจักรวาลน้อย (ย่อ)

ระตะนัตตะยานุกาเวนะ	ระตะนัตตะยะเตชะสา
ทุกขะโรคะภะยา เวรา	โสกา สัตตุ จุปีททะวา
อะเนกา อันตะรายาปี	วินัสสันตุ อะเสสะโต
ชะยะสิทธิ ณะนัง ลาภัง	โสตถิ ภาคยัง สุขัง พะลัง
สิริ อายุ จะ วัฒนโณ จะ	โกคัง วุทฒิ จะ ยะสะวา
สะตะวัสสา จะ อายุ จะ	ชีวะสิทธิ ะวะวันตุ เต.

คำแปล

ด้วยอานุภาพแห่งพระรัตนตรัย ด้วยเดชแห่งพระรัตนตรัย ทุกข์โรครภัยและเวรทั้งหลาย
 ความโศก ศัตรู และอุปัทวะทั้งหลาย ทั้งอันตรายทั้งหลายเป็นอเนก จงพินาศไปโดยไม่เหลือ ความชนะ
 และความสำเร็จ ทรัพย์ ลาภ ความสวัสดิ ความมีโชค ความสุข กำลัง สิริ อายุ วรรณะ โภคะ ความเจริญ
 ความเป็นผู้มียศ อายุยืนร้อยปี และความสำเร็จในชีวิต จงมีแก่ท่าน.

อัคร์ปะสาทะสูตตะคาถา

อัคร์คะโต เว ปะสันน่านัง	อัคร์คัง อัมมัง วิชานะตัง
อัคร์เค พุทธะ ปะสันน่านัง	ทักษิณะเย อะนุตตะเร
อัคร์เค อัมเม ปะสันน่านัง	วิราคะปะสะเม สุขะ
อัคร์เค สังฆะ ปะสันน่านัง	ปุญญักเขตเต อะนุตตะเร
อัคร์คัสมัง ทานัง ทะทะตัง	อัคร์คัง ปุญญัง ปะวัฑฒะติ
อัคร์คัง อายุ จะ วัณโณ จะ	ยะโส กิตติ สุขัง พะลัง
อัคร์คัสสะ ทาทา เมธาวิ	อัคร์คะอัมมะสะมาหิโต
เทวะภูโต มะนุสโส วา	อัคร์คัปปิตโต ปะโมทะตีติ.

คำแปล

เมื่อบุคคลรู้จักกรรมอันเลิศ เลื่อมใสแล้วโดยความเป็นของเลิศ เลื่อมใสแล้วในพระพุทธเจ้า ผู้เลิศ ซึ่งเป็นทักษิณะบุคคลอย่างเยี่ยมยอด เลื่อมใสแล้วในพระธรรมอันเลิศ ซึ่งเป็นธรรมปราศจากราคะแผลงบระงับเป็นสุข เลื่อมใสแล้วในพระสงฆ์ผู้เลิศ ซึ่งเป็นบุญเขตอย่างยอดเยี่ยม ถวายทาน ในท่านผู้เลิศนั้น บุญที่เลิศก็ย่อมเจริญ อายุ วรรณะ ยศ เกียรติคุณ สุขะ และพละ ที่เลิศย่อมเจริญ ผู้มีปัญญาตั้งมั่นในธรรมอันเลิศแล้ว ให้ท่านแก่ท่านผู้เป็นบุญเขตอันเลิศ จะไปเกิดเป็นเทพดา หรือไปเกิดเป็นมนุษย์ก็ตาม ถึงความเป็นผู้เลิศแล้ว ย่อมบันเทิง ดังนี้แล.

โภชนะทานานุโมทะนาคาถา

อายุโท พะละโท อีโร	วัณณะโท ปะฏิภาณะโท
สุขัสสะ ทาทา เมธาวิ	สุขัง โส อะธิคัจจะติ
อายุง ทัตวา พะลัง วัณณัง	สุขัญจะ ปะฏิภาณะโท
ที่มายุ ยะสะวา โหติ	ยัตถะ ยัตถุปะปัชชะตีติ.

คำแปล

นักปราชญ์ ผู้มีปัญญา ให้อายุ ให้กำลัง ให้วรรณะ ให้ปฏิภาณ ให้ความสุข ย่อมประสพสุข บุคคลให้อายุ พละ วรรณะ สุขะ และปฏิภาณ บังเกิดในที่ใด ๆ ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน มียศ ในที่นั้น ๆ ดังนี้แล.

อาฏานาฏิยะปะริตตัง (คำให้พรย่อ)

สัพพะโรคะวินิมุตโต	สัพพะสันตปาปะวัชชิตโต
สัพพะเวระมะติกกันโต	นิพพุโต จะ ตูวัง ภาวะ
สัพพีติโย วิวัชชันตุ	สัพพะโรโค วินัสสะตุ
มา เต ภาวัตวันตะราโย	สุขี ที่มายุโก ภาวะ
อะภิวาทะนะสีลิสสะ	นิจจัง วุฑฒาปะจาโยโน
จัตตาโร อัมมา วัตถันติ	อายุ วัฒนโณ สุขัง พะลัง.

คำแปล

ท่านจงเป็นผู้พ้นโรคทั้งปวง เป็นผู้ปราศจากความเดือดร้อนทั้งปวง เป็นผู้ก้าวล่วงจากเวรทั้งปวง และจงเป็นผู้สงบเย็น ความจัญไรทั้งปวง จงบาราศไป โรคทั้งปวงจงหาย อันตรายอย่ามีแก่ท่าน ท่านจงเป็นผู้มีความสุข มีอายุยืน ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ย่อมเจริญแก่บุคคลผู้มีปกติกราบไหว้ มีปกติอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นนิตย์.

ภาคที่ ๓

การบรรพชาอุปสมบท และบวชศีลจารีณ

การบรรพชาอุปสมบทและบวชศีลจารีณี

คำว่า บรรพชาอุปสมบท มาจากคำสองคำประกอบกันคือ คำว่า บรรพชา และคำว่า อุปสมบท เรียกสั้น ๆ ในภาษาไทยว่า บวช ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำภาษาบาลีว่า ป+วช คือ ป แปลว่า ทิ้ง ข้างหน้า ก่อน หรือ ออก ส่วนคำว่า วช แปลว่า เว้น หรือ ละเว้น เมื่อรวมกันจะเป็น ปวช แต่ภาษาไทยจะใช้ บ แทน ป ในภาษาบาลี จึงเป็น บวช นิยมแปลว่า เว้นทั่ว หรือ ละเว้นทั่ว หมายถึง ละเว้นจากความชั่วทั้งปวง

คำว่า บวช เป็นคำกลาง ๆ เวลาจะใช้ก็เติมคำว่า สามเณรหรือพระ ต่อท้ายคำว่าบวช เช่น บวชสามเณร (เรียกสั้น ๆ ว่า บวชเณร) หรือ บวชพระ แต่ความหมายต่างกัน คือ คำว่า บรรพชา ใช้สำหรับ การบวชเป็นสามเณร แต่ถ้าใช้ บวชเป็นพระ จะเรียกว่า บรรพชาอุปสมบท หมายความว่า ผู้ที่จะบวชเป็นพระได้จะต้องบรรพชาเป็นสามเณรก่อนแล้วจึงจะเข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุได้ ผู้ที่บวชพระหรือบวชสามเณร เรียกว่า นักบวช

การบวชศีลจารีณี เป็นการจัดให้สตรี หรือเด็กผู้หญิง สมาทานศีลแปด และมีข้อวัตรปฏิบัติ สรรวมกาย วาจา ใจ โดยเคร่งครัด คือ งดเว้นจากความชั่วทั้งปวง ในแต่ละแห่งใช้ชื่อเรียกไม่เหมือนกัน เช่น เนกขัมมจารีณีบ้าง ธรรมจารีณีบ้าง ศีลจารีณีบ้าง แต่วิธีปฏิบัติเหมือนกัน คือ นุ่งขาว ห่มขาว ไม่โกนผม ชาวบ้าน นิยมเรียกว่า บวชชีพรามณ์ แต่ไม่ใช่ นักบวช ถือเป็น อุบาสิกา

สำหรับโครงการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณรและบวชศีลจารีณีภาคฤดูร้อนนี้ หากจะเรียกให้ถูกต้องตามที่อธิบายไว้จะต้องเรียกว่า โครงการบรรพชาสามเณร บรรพชาอุปสมบทพระภิกษุ และบวชศีลจารีณีภาคฤดูร้อน แต่เพื่อไม่ให้เกิดการใช้คำซ้ำและรกรุงรังเกินไป จึงตัดคำว่าบรรพชาตัวแรกออก

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาหลักธรรมทั้งที่เป็นคำสั่ง (วินัย) และคำสอน (ธรรม) ของพระพุทธศาสนา แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ในฐานะพุทธศาสนิกชนที่ดี

๒. เพื่อใช้เวลาว่างในช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อนให้เป็นประโยชน์ ด้วยการศึกษาธรรมะ ในระยะสั้น ๆ ห่างไกลจากอบายมุขและสิ่งเสพติดให้โทษ (สำหรับนักเรียน)

๓. เพื่ออบรมพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้มีความเข้มแข็ง มีสมาธิพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตน ไม่ตกไปอยู่ในอำนาจกิเลส

๔. เพื่อเป็นการสืบทอดศาสนทายาท ขนบธรรมเนียม และประเพณีของไทย
 สิ่งที่จะบวชทุกคนจะต้องทำคือ การท่องจำคำขอบวชในขั้นตอนต่าง ๆ ให้ได้เพื่อไม่ให้
 เกิดการติดขัดในขณะทำการบรรพชาอุปสมบท ซึ่งจะกล่าวในลำดับต่อไป

อานิสงส์

๑. ได้ตอบแทนคุณพ่อแม่ เป็นประการแรก แต่การบวชเป็นสามเณรหรือได้ตอบแทน
 คุณพ่อแม่ คือ เราจะต้องปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ส่งเสริมพ่อแม่ที่บางคนไม่เคยเข้าวัดทำบุญก็ได้เข้าวัด
 ฟังธรรม หรือได้สนทนาธรรมกับพระ เป็นต้น วิธีการดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการตอบแทนคุณพ่อแม่
 ประการหนึ่ง ในหลาย ๆ วิธีที่มีอยู่

๒. ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้วยการศึกษาลักษณะคำสอนของพระพุทธศาสนา
 แทนที่จะใช้เวลาว่างให้หมดไปกับการเที่ยวเตร่ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองเงิน โดยเปล่าประโยชน์ หรือ
 การเที่ยวมั่วสุมและส่งผลที่จะตามมาคือ การเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษซึ่งไม่ควรเป็นนิสัยของเด็กไทย
 ที่จะต้องไปข้องแวะกับสิ่งเสพติดให้โทษเพราะเด็กรุ่นใหม่จะไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษโดยเด็ดขาด

๓. มีความประพฤติดีขึ้น แตกต่างจากก่อนบวช เพราะได้มาศึกษาข้อปฏิบัติที่แตกต่างจาก
 ที่เคยปฏิบัติ มีความสงบเรียบร้อย สุขภาพ อ่อนโยน เชื่อฟังคำแนะนำของพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ใหญ่

๔. เป็นเบื้องต้นในการที่จะศึกษาลักษณะคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มีประโยชน์ต่อ
 การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในฐานะเป็นชาวพุทธที่ดีได้

๕. ได้ชื่อว่าเป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

วิธีบวช

ในที่นี้ จะกล่าวถึงวิธีบรรพชาอุปสมบทที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ การบรรพชา อุปสมบทด้วย
 วิธีญัตติจตุตถกรรมวาจา แบบอุกาสะและแบบเอสาหัง

วิธีบรรพชาอุปสมบทแบบอุกาสะ

กุลบุตรผู้มีศรัทธามุ่งบรรพชาอุปสมบท (เรียกว่า อุปสัมปทาเปกขะ แปลว่า ผู้มุ่งที่จะ
 อุปสมบทหรือบวช) ฟังรับผ้าไตร อุ่มประนมมือเข้าไปในสังฆสนนิบาต วางผ้าไตรไว้ข้างตัวด้านซ้าย
 รับเครื่องสักการะถวายพระอุปัชฌาย์แล้ว กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง จากนั้น อุ่มผ้าไตร
 ประนมมือนัยขึ้น เปล่งวาจาขอบรรพชา (หยุดตามเครื่องหมายจุลภาค) ว่า

อุกาสะ วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ชะมะถะ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง
 สามินา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง, ทาทัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิฯ

อุกาสะ การุญญัง กัตวา, ปัพพัชชัง เทละ เม ภันเต,
 (นั่งลงคุกเข่าประนมมือว่า)

อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ,
 ทุตติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ,
 ตะตติยัมปิอะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ,
 สัพพะทุกขะ, นิสสระณะนิพพานะ, สัจฉิกะระณัตถายะ, อิมัง กาสาวัง คะเหตวา,
 ปัพพาเชถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะฯ (ตั้งแต่สัพพะทุกขะมา ใ้หว่า ๓ หน)

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์จะให้โอวาทและบอก ตะจะปัญจะกะกัมมัฏฐาน ใ้หว่าตาม
 ไปทีละบท โดยอนุโลมและปฏิโลม ดังนี้

เกสา โลมา นะชา ทันตา ตะโจ (อนุโลม)

ตะโจ ทันตา นะชา โลมา เกสา (ปฏิโลม)

พระอุปัชฌาย์จะตั้งอังสะออกจากไตรสวมให้แล้ว สั่งใ้ให้ออกไปครองผ้าครบไตรจีวร
 ตามระเบียบ ครั้นครองเสร็จแล้ว รับเครื่องไทยทานเข้าไปหาพระกรรมวาจาจารย์ (ซึ่งเป็นรูปหนึ่งที่เรา
 เรียกว่า พระคู่สวด) ถวายท่านแล้วกราบลง ๓ หน ยืนประนมมือเปล่งวาจาขอสรณะและศีลดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ชะมะถะ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง
 สามินา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง, ทาทัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิฯ

อุกาสะ การุญญัง กัตวา, ติสระณะณะ สะหะ, สีลานิ เทละ เม ภันเต ฯ

(นั่งลงคุกเข่าขอสรณะและศีลดังต่อไปนี้)

อะหัง ภันเต, สระณะสีลัง ยาจามิ ฯ

ทุตติยัมปิ อะหัง ภันเต, สระณะสีลัง ยาจามิ ฯ

ตะตติยัมปิอะหัง ภันเต, สระณะสีลัง ยาจามิ ฯ

ลำดับนั้น พระอาจารย์กล่าวคำน้อมสการนำ ใ้ผู้มุ่งอุปสมบทว่าตามไป ดังนี้

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ (ว่า ๓ หน)

แต่นั้น ท่านจะสั่งด้วยคำว่า เอวัง ะเทหิ หรือ ยะมะหัง ะทามิตัง ะเทหิ ึงรับว่า
 อามะ ภันเต ครั้นแล้วท่านจะนำใ้เปล่งวาจาว่า สรณคมนัน ึงว่าตามไปทีละพากย์ (ตอน) ดังนี้

พุทอัง สระระณัง คัจฉามิ ฯ

อัมมัง สระระณัง คัจฉามิ ฯ

สังฆัง สระระณัง คัจฉามิ ฯ

ทุติยัมปิ พุทอัง สระระณัง คัจฉามิ ฯ

ทุติยัมปิ อัมมัง สระระณัง คัจฉามิ ฯ

ทุติยัมปิ สังฆัง สระระณัง คัจฉามิ ฯ

ตติยัมปิพุทอัง สระระณัง คัจฉามิ ฯ

ตติยัมปิอัมมัง สระระณัง คัจฉามิ ฯ

ตติยัมปิสังฆัง สระระณัง คัจฉามิ ฯ

เมื่อจบแล้ว ท่านจะบอกว่า ติสระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง พังรับว่า อามะกันเต

ลำดับนั้น พระกรรมวาจาจารย์จะบอกให้รู้ว่า การบรรพชาเป็นสามเณรสำเร็จด้วยสรณคมน์
เพียงเท่านั้น (ถึงตรงนี้ จะถือว่าผู้มุ่งที่จะอุปสมบทนั้น เป็นสามเณรแล้ว)

ต่อแต่นั้น สามเณรพึงสมาทานสิกขาบท ๑๐ ประการ โดยว่าตามท่านไปดังนี้

ปาณาติปาตา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ฯ

อะทินนาทานา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ฯ

อะพรหมจะริยา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ฯ

มุสาวาทา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ฯ

สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ฯ

วิกาละโภชะนา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ฯ

นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ฯ

มาลาคันธะวิเลปะนะธารณะมัณฑะนะวิภูสะนัฏฐานา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ฯ

อุจจาสะยะนะมหาสะยะนา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ฯ

ชาตะรุปะระชะตะปะภุคคะหะณา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ฯ

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ ฯ

ข้อความว่า อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ นี้ว่า ๓ จบ แล้วกราบลง ๑ หน
ยืนขึ้นกล่าวว่า

วันทามิ กันเต, สัพพัง อะปะราธัง ชะมะละ เม กันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา
อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง, ทาทัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ ฯ คุณเข้ากราบ ๓ หน
(การบรรพชาเป็นสามเณรจบเพียงเท่านั้น)

ในลำดับนั้น สามเณรพึงรับบาตรอุ้มเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ในสังฆสนธิบาตวางไว้ข้างตัว ด้านซ้ายครบเครื่องไทยทานถวายท่าน แล้วกราบลง ๓ หน ยืนประนมมือกล่าวคำขอนิสัยว่าดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ชะมะละ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง
 สามินา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง, ทาทัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ ฯ

อุกาสะ การุญญัง กัตวา นิสสะยัง เทละ เม ภันเต ฯ

(นั่งคุกเข่า)

อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ ฯ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ ฯ

ตะติยัมปิอะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ ฯ

อุปัชฌาโย เม ภันเต โหติ ฯ (ว่า ๓ หน)

เมื่อพระอุปัชฌาย์ว่า โอปายิกัง, ปะฏิรูปัง, ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ, แล้วสามเณรพึงกล่าวรับว่า อุกาสะ สัมปะฏิจฉามิ ในระหว่าง ฯ ๓ หน แล้วกล่าวต่อว่า

อัชชะตักเคทานิ เถโร, มัยหัง ภะโร, อะหัมปิ เถรสสะ ภะโร ฯ (ว่า ๓ หน) แล้วกราบลง ๑ หน ยืนขึ้นกล่าวว่า

วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ชะมะละ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง
 สามินา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาทัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ ฯ เสร็จแล้ว
 คุกเข่ากราบ ๓ หน

ตั้งแต่ อุปัชฌาโย ฯลฯ เถรสสะ ภะโร ๓ วรรค นี้ พระอุปัชฌาย์บางรูปให้ว่า รวดเดียวตามแบบนั้นก็มิ ให้ว่าเป็นตอน ๆ ดังนี้ คือ เมื่อสามเณรว่า อุปัชฌาโยเม ภันเต โหติ (๓ หน) แล้ว พระอุปัชฌาย์กล่าวรับว่า โอปายิกัง, ปะฏิรูปัง, ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ, บทใดบทหนึ่ง พึงรับว่า อุกาสะ สัมปะฏิจฉามิ ทุกบทไป แล้วสามเณรพึงกล่าวรับเป็นธุระให้กันและกันว่า อัชชะตักเคทานิ ฯลฯ ภะโร ฯ (๓ หน) ก็มี

ลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์จะเอาบาตรมีสายโยกคล้องตัวผู้มุ่งอุปสมบทแล้วบอกชื่อเรียกบริหารที่ใช้เป็นภาษาบาลี ผู้มุ่งอุปสมบทพึงรับว่า อามะ ภันเต (๔ หน) ดังนี้

ปะฐะมัง อุปัชฌัง คาหาเปตัพโพ อุปัชฌัง คาหาเปตวา ปิตตะจิวะรัง อาจิกขิตัพพัง ฯ

คำบอกบริวาร	คำรับ
๑. อะยันเต ปัดโต	อามะ ภัันเต
๒. อะยัง สังฆาภู	อามะ ภัันเต
๓. อะยัง อุตตะราสังโค	อามะ ภัันเต
๔. อะยัง อันตะระวะสะโก	อามะ ภัันเต

ต่อจากนั้น พระอุปัชฌาย์ท่านบอกให้ออกไปข้างนอกว่า คัจจะ อะมุหมิ โอกาเส ติฏฐาหิ พิงถอยออกลุกขึ้นเดินไปยืนอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ พระคู่สวด (เรียกว่า พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์) ท่านจะสวดสมมติตนเป็นผู้สอนซ้อมแล้วออกไปสวดตามอันตรายิกธรรม พิงรับว่า นัตถิ ภัันเต (๕ คน) อามะ ภัันเต (๘ คน) ดังนี้

ถาม	ตอบ
๑. กุญฺจัง	นัตถิ ภัันเต
๒. คัณโฑ	นัตถิ ภัันเต
๓. กิลาโส	นัตถิ ภัันเต
๔. โสโส	นัตถิ ภัันเต
๕. อะปะมาโร	นัตถิ ภัันเต
๑. มะนุสโสสิ	อามะ ภัันเต
๒. ปุริโสสิ	อามะ ภัันเต
๓. ภูชิสโสสิ	อามะ ภัันเต
๔. อะนะโณสิ	อามะ ภัันเต
๕. นะสิ ราชะกะโฏ	อามะ ภัันเต
๖. อะนุญญาโตสิ มาตาปิตุหิ	อามะ ภัันเต
๗. ปะริปุณณะวีสะติวัสโสสิ	อามะ ภัันเต
๘. ปะริปุณณันเต ปัตตะจีวะรัง	อามะ ภัันเต

ถาม	ตอบ
๑. กินนาโมสิ	อะหัง ภัันเต (๑)..... นามะ
๒. โโก นามะ เต อุปัชฌายโ	อุปัชฌายโ เม ภัันเต อายัสมา (๒)..... นามะ

ช่วงที่ (๑).....ไว้ พระอุปัชฌาย์หรืออาจารย์ท่านจะตั้งชื่อของอุปสัมปทาเปกษะ กรอกลงช่องให้ไว้ก่อนวันบวช และช่องที่ (๒)..... ไว้ในช่องชื่อของพระอุปัชฌาย์ก็เช่นเดียวกัน ให้กรอกตามชื่อของพระอุปัชฌาย์ ซึ่งท่านจะบอกและกรอกให้ไว้ก่อนวันบวช

ครั้นสวดสอนซ้อมแล้ว พระคู่สวดจะกลับเข้ามาสวดขอเรียกอุปสัมปทาเปกษะเข้ามา

อุปสัมปทาเปกษะพึงเข้ามาในสังฆสนนิบาต กราบลงตรงหน้าพระอุปัชฌาย์ ๓ หน แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือ เปล่งวาจาขออุปสมบทว่าดังนี้

สังฆัมภันเต, อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ

ทุติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง

อุปาทายะ ฯ

ตะติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง

อุปาทายะ ฯ

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์กล่าวเผด็จสงฆ์แล้ว พระคู่สวดสวดสมมติตนตามอันตราสิกขธรรม อุปสัมปทาเปกษะพึงรับว่า นัตถิ ภันเต ๕ หน อามะ ภันเต ๘ หน บอกชื่อตนและชื่อพระอุปัชฌาย์รวม ๒ หน เหมือนที่กล่าวแล้วในหนหลัง ฯ

แต่นั้นพึงนั่งฟังท่านสวดกรรมวาจาอุปสมบทไปจนจบ ครั้นจบแล้ว ท่านจะเอาบาตรออกจากตัว แล้วพึงกราบลง ๓ หน

แต่นั้น พึงนั่งพับเพียบประนมมือฟังพระอุปัชฌาย์บอกอนุศาสน์ไปจนจบ แล้วรับว่า อามะ ภันเต เป็นเสร็จพิธีอุปสมบท แล้วกราบพระอุปัชฌาย์ ๓ หน ถ้ามีไทยธรรมถวายก็ให้รับไทยธรรมถวาย พระอันดับ เสร็จแล้วคอยฟังพระท่านอนุโมทนาต่อไป เมื่อพระอนุโมทนา พึงกรวดน้ำตั้งใจอุทิศบุญกุศลส่วนนี้ให้แก่ท่านผู้มีพระคุณเมื่อพระว่า ยะธา จบ ก็เทน้ำโกรกลงให้หมด ต่อนั้น ประนมมือฟังอนุโมทนาไปจนจบเป็นอันเสร็จพิธี.

จบพิธีอุปสมบทแบบอุกาสะ

วิธีบรรพชาอุปสมบทแบบเอสาหัง

กุลบุตรผู้มีศรัทธามุ่งอุปสมบทพึงรับผ้าไตรอุ้มประนมมือเข้าไปในสังฆสนธิบาตวางผ้าไตรไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายพระอุปัชฌาย์ แล้วกราบลงด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วนั่งคุกเข่าอุ้มผ้าไตรประนมมือเปล่งวาจาถึงสรณะและขอบรรพชาด้วยคำมคธ หยุดตามเครื่องหมาย จุลภาค (.) ว่า

เอสาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ณะคะวันตัง สระระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ณะคะวะโต, ธัมมะวิณะเย ปัพพชชัง ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง ฯ

ทุติยัมปาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ณะคะวันตัง สระระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ณะคะวะโต, ธัมมะวิณะเย ปัพพชชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง ฯ

ตะติยัมปาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ณะคะวันตัง สระระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ณะคะวะโต, ธัมมะวิณะเย ปัพพชชัง, ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง ฯ

อะหัง ภันเต, ปัพพชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหตวา, ปัพพาเชละ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหตวา, ปัพพาเชละ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหตวา, ปัพพาเชละ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ

ถ้าบวชเป็นสามเณร ให้ตัดคำว่า ละเภยยัง อุปะสัมปะทัง ออกเสียทุกแห่ง

ลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์รับเอาผ้าไตรจากผู้มุ่งบรรพชาวางไว้ตรงหน้าตัก แล้วกล่าวสอนถึงพระรัตนตรัยเป็นต้น และบอก ตะจะปัญจะกะกัมมัฏฐาน ให้ว่าตามไปที่ละบท โดยอนุโลมและปฏิโลม ดังนี้

เกสา โลมา นะชา ทันตา ตะโจ (อนุโลม)

ตะโจ ทันตา นะชา โลมา เกสา (ปฏิโลม)

ครั้นสอนแล้วพระอุปัชฌาย์ตั้งอังสะออกจากไตร สวมให้แล้ว สั่งให้ออกไปครองไตรจีวรตามระเบียบ ครั้นเสร็จแล้ว เข้าไปหาพระกรรมวาจาจารย์ รับเครื่องสักการะถวายท่าน แล้วกราบ ๓ ครั้ง นั่งคุกเข่า ประนมมือ เปล่งวาจาขอสรณะและศีลดังนี้

อะหัง ภันเต, สาระณะสีลัง ยาจามิ ฯ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, สาระณะสีลัง ยาจามิ ฯ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, สาระณะสีลัง ยาจามิ ฯ

ลำดับนั้น พระอาจารย์กล่าวคำน้อมสการให้ผู้มุ่งบรรพชาว่าตามไปดังนี้

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ (ว่า ๓ ทน)

แต่นั้นท่านจะสั่งด้วยคำว่า เอวัง ะเทหิ หรือ ยะมะหัง ะทามิ ตัง ะเทหิ พึงรับว่า

อามะ ภันเต

ครั้นแล้ว ท่านนำไปเปล่งวาจาว่าสรณคมน์ตามไปที่ละพากย์ (ตอน) ดังนี้

พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

ทุติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

ทุติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

ทุติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

ตะติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

ตะติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

ตะติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ ฯ

เมื่อจบแล้ว ท่านบอกว่า ดิสาระณะคะมะนัง นิฏฺฐิตัง พึงรับว่า อามะ ภันเต

ลำดับนั้นพระอาจารย์จะบอกให้รู้ว่า การบรรพชาเป็นสามเณรสำเร็จด้วยสรณคมน์เพียงเท่านี้ (ผู้มุ่งอุปสมบทเป็นสามเณรเมื่อจบไตรสรณคมน์) จากนั้นพึงสมาทานสิกขาบท ๑๐ ประการ โดยว่าตามท่านไปที่ละตอนดังนี้

ปาณาติปาตา เวระมะณี

อะทินนาทานา เวระมะณี

อะพรัหมะจะริยา เวระมะณี

มุสาวาทา เวระมะณี

สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี

วิกาละโกชะนา เวระมะณี

นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนา เวระมะณี

มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะมัตถะนะวิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี

อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณี

ชาตะรูปะระชะตะปะภูคคะหะณา เวระมะณี

อิมานิ ทะสะ ลิกขาปะทานิ สะมาทียามิ ฯ (ข้อความตอนนี ้ให้ว่า ๓ หน)

(การบรรพชาสามเณรจบเพียงเท่านี้)

ในลำดับนั้น สามเณรพึงรับบาตร อุ้มเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ในสังฆสนันนิบาตวางไว้ข้างตัว ด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายท่าน แล้วกราบ ๓ หน นั่งคุกเข่าประนมมือกล่าวคำขอนิสัย ว่าดังนี้

อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ ฯ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ ฯ

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ ฯ

อุปัชฌายโ ม เม ภันเต, โหทิ ฯ (ข้อความตอนนี ้ให้ว่า ๓ หน)

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า โอปาัยักัง, ปะฏิรูปัง, ปาสาทิเณะ สะปาทะหิ บทใดบทหนึ่ง พึงรับว่า สาธุ ภันเต ทุกบทไป แต่นั้น สามเณรพึงกล่าวรับเป็นธุระให้กันและกัน ว่าดังนี้

อัชชะตักเคทานิ เถโร, มัยหัง ภะโร, อะหัมปิ เถรสสะ ภะโร ฯ (ว่า ๓ หน) เสร็จแล้ว

กราบลง ๓ หน

ลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์แนะนำสามเณรไปตามระเบียบแล้ว เอาบาตรมีสายคล้องตัวผู้มุ่งอุปสมบท และบอกบริวาร คือ บาตร ผ้าสังฆาฏิ จีวร และผ้าสบง แก่ผู้มุ่งอุปสมบท ให้รับว่า อามะ ภันเต ๔ หน ดังนี้

คำบอกบริวาร

คำรับ

๑. อะยันเต ปัตโต

อามะ ภันเต

๒. อะยัง สังฆาฏิ

อามะ ภันเต

๓. อะยัง อุตตะราสังโค

อามะ ภันเต

๔. อะยัง อันตะระวาสะโก

อามะ ภันเต

ต่อจากนั้น พระอุปัชฌาย์จะบอกให้ออกไปข้างนอกว่า คัจฉะ อะมุหิ โอกาเส ตัญญาหิ พึงถอยออกลุกขึ้นเดินไปยืนอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ พระคู่สวดจะสวดสมมติตนเป็นผู้สอนซ่อม (เรียกว่า คู่สวด คือ พระกรรมวาจาจารย์ และพระอนุสาวนาจารย์) แล้วออกไปสวดตามอันตราภิกขกรรม พึงรับว่า นัตถิ ภันเต ๕ หน และ อามะ ภันเต ๘ หน ดังนี้

ถาม	ตอบ
๑. กุญัจจ	นิตถิ ภันเต
๒. คัณโท	นิตถิ ภันเต
๓. กิลาโส	นิตถิ ภันเต
๔. โสโส	นิตถิ ภันเต
๕. อะปะมาโร	นิตถิ ภันเต
๑. มะนุสโสสิ	อามะ ภันเต
๒. ปุริโสสิ	อามะ ภันเต
๓. ภุชิสโสสิ	อามะ ภันเต
๔. อะนะโณสิ	อามะ ภันเต
๕. นะสิ ราชะกะโณ	อามะ ภันเต
๖. อะนุญญาโตสิ มาตาปิตุหิ	อามะ ภันเต
๗. ประิปุณณะวีสะติวัสโสสิ	อามะ ภันเต
๘. ประิปุณณันเต ปัตตะจีวะรัง	อามะ ภันเต
๑. กินนาโมสิ	อะหัง ภันเต (๑).....นามะ
๒. โก นามะ เต อุปัชฌายเ	อุปัชฌายเ เม ภันเต อายัสมา (๒).....นามะ

ถ้าตอบพร้อมกันให้เปลี่ยน เม เป็น โน ส่วนช่องที่ (๑).....ไว้พระอุปัชฌาย์ จะตั้งชื่อของอุปสัมปทาเปกชะกรอกลงช่องให้ไว้ก่อนวันบวช และช่องที่ (๒).....ไว้ในช่องชื่อ ของพระอุปัชฌาย์ก็เช่นเดียวกัน ให้กรอตามชื่อของพระอุปัชฌาย์ ซึ่งท่านจะบอกและกรอกให้ไว้ก่อน วันบวช

ครั้นสวดสอนซ้อมแล้ว คู่สวดท่านกลับเข้ามาสวดขอเรียกอุปสัมปทาเปกชะเข้ามา
อุปสัมปทาเปกชะพึงเข้ามาในสังฆสันนิบาต กราบลงตรงหน้าพระอุปัชฌาย์ ๓ หน แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือ
เปล่งวาจาขออุปสมบทว่าดังนี้

สังฆัมภันเต, อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ ฯ
ทุติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ ฯ

ตะติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง
อุปาทายะ ฯ

ถ้าบวชพร้อมกันหลายคน ให้เปลี่ยน ยาจามิ เป็น ยาจามะ เปลี่ยน มัง เป็น โน

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์กล่าวแต่เพียงสงฆ์แล้ว พระอาจารย์ (คู่สวด) สวดสมมติตนตาม
อันตรายิกธรรม อุปสัมปทาเปกชะพึงรับว่า นัตถิ ภันเต ๕ หน อามะ ภันเต ๘ หน บอกชื่อตนและชื่อ
พระอุปัชฌาย์รวม ๒ หน แต่นั้น พึงนั่งฟังท่านสวดกรรมวาจาอุปสมบทไปจนจบ ครั้นจบแล้วท่านเอาบาตร
ออกจากตัว แล้วพึงกราบลง ๓ หน นั่งพับเพียบประนมมือฟังพระอุปัชฌาย์บอกอนุศาสน์ไปจนจบ
แล้วรับว่า อามะภันเต แล้วกราบ ๓ หน ถวายไทยทาน กรวดน้ำ เหมือนกล่าวแล้วในแบบอุกาสะ

จบวิธีอุปสมบทแบบเอสาหัง

พิธีบวชศีลจารีณี (ชีพรามณ์)

ให้ผู้ประสงค์จะบวชแต่งกายให้เรียบร้อย คือ นุ่งขาว เสื้อแขนยาวสีขาวห่มผ้าเฉียงบ่า แค่อว (ไม่เหมือนกับของแม่ชีที่ห่อคลุมยาวถึงเท้า) นุ่งรอนในที่ๆ จัดไว้ เมื่อถึงเวลากำหนด พระอาจารย์มานั่งประจำที่ ให้ผู้ที่บวชเข้าไปนั่งคุกเข่าราบ (แบบเทพธิดา) หน้าโต๊ะหมู่ จตุรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย (ถ้าบวชเป็นหมู่คณะให้หัวหน้าเข้าไปจุดรูปเทียนคนเดียว) เปล่งวาจาบูชาพระรัตนตรัย (ถ้าเป็นหมู่คณะให้หัวหน้ากล่าวนำ ให้ว่าพร้อมกัน) ดังนี้

อิมีนา สักกาเรนะ พุทัง ปุเชมิ (ปุเชมะ)

อิมีนา สักกาเรนะ อัมมัง ปุเชมิ (ปุเชมะ)

อิมีนา สักกาเรนะ สังฆัง ปุเชมิ (ปุเชมะ)

จากนั้นให้ผู้ที่จะบวชถวายพานเครื่องสักการะแด่พระอาจารย์ แล้วกราบ ๓ ครั้ง กล่าวคำขอบวชต่อหน้าพระอาจารย์ทั้งคำบาลีและคำแปล ดังนี้

เอสาหัง กัณฑ์ (เอตา มะยัง กัณฑ์), สุจิระปะรินิพพุตัมปี, ตัง กะคะวันตัง สระระณัง คัจฉามิ (คัจฉามะ), อัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, อัสสะตักเค กัณฑ์ สังโฆ, มัง (โน) อัมมะวินะเย ปัสสะรังคะปัพพะชิตัง (ปัพพะชิตา) ธาทะ, ปาณูปะตัง (ปาณูปะตา) สระระณัง คะตัง (คะตา)

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้า(ทั้งหลาย)ขอถึงสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น แม้เสด็จดับขันธปรินิพพานนานแล้ว กับทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงจำข้าพเจ้า(ทั้งหลาย)ไว้ว่า เป็นนักบวชผู้บวชห่มขาวในพระธรรมวินัย ผู้ถือพระรัตนตรัยเป็นสรณะที่พึ่งที่ระลึกด้วยชีวิต ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป เทอญ

ต่อจากนี้ให้กล่าวคำอาราธนาศีล ๘ ดังนี้

อหัง (มะยัง) กัณฑ์ ติสระระณนะ สะหะ อัญญะ สีลานิ ยาจามิ (ยาจามะ)

ทุติยัมปี อหัง (มะยัง) กัณฑ์ ติสระระณนะ สะหะ อัญญะ สีลานิ ยาจามิ (ยาจามะ)

ตะติยัมปี อหัง (มะยัง) กัณฑ์ ติสระระณนะ สะหะ อัญญะ สีลานิ ยาจามิ (ยาจามะ)

จากนั้นพระอาจารย์จะให้ไตรสรณคมน์ และศีล ๘ ฟังกล่าวตามท่านทีละข้อ ดังนี้

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (ว่า ๓ ครั้ง)

พุทอัง สะระณัง คัจฉามิ

ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ

สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ พุทอัง สะระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ พุทอัง สะระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

๒. อทินนาทานา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

๓. อพรัหมจะริยา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

๔. มุสาวาทา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

๖. วิกาละโภชะนา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

๗. นัจจะคีตะวาทีตะวิสสุกะทัสสะนะมาลา คันธะวิเลปะนะธาระณะมัณฑะนะ

วิภูสะณัฐานา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

๘. อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณีสิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

อิมานิ อัญญะ สิกขาปะทานิ สะมาทิยามิ (ว่า ๓ หน)

จากนั้นให้ผู้จะบวชศีลจารีณีนั่งพับเพียบประนมมือรับฟังโอวาทจากพระอาจารย์ต่อไป เมื่อพระอาจารย์ให้โอวาทจบแล้ว ฟังรับว่า สาธุ พร้อมกัน ถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์ (ถ้ามี) เสร็จแล้ว นั่งพับเพียบเตรียมกรวดน้ำรับพร เมื่อพระสงฆ์กล่าวอนุโมทนาจบ ฟังนั่งคุกเข่ากราบ ๓ ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี

ភាគី ៤

ឯកសារព័ត៌មានស្តីពីការងាររបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងស្តីពី

ข้อปฏิบัติสำหรับพระภิกษุสามเณร

การบรรพชาเป็นสามเณรหรือการบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ตามโครงการบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน ที่วัดต่าง ๆ ได้จัดขึ้น หรือการบวชในโอกาสต่าง ๆ นั้น แม้จะเป็นการบวชในระยะสั้นก็ตาม แต่ผู้บวชก็มีโอกาสที่จะได้ศึกษาพระธรรมวินัย แล้วนำมาประพฤติ ปฏิบัติ ในขณะที่ยังดำรงเพศเป็นบรรพชิตอยู่ และหลังจากลาสิกขาไปแล้ว ก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เนื่องจากหลักธรรมวินัยในพระพุทธศาสนามีจำนวนมาก สำหรับผู้บวชในระยะสั้น ไม่สามารถศึกษาได้หมดสิ้นในระยะเวลาที่จำกัดได้ แต่ผู้บวชใหม่จะต้องเรียนรู้ว่า ขณะที่ยังดำรงเพศเป็นบรรพชิตอยู่ จะต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของพระภิกษุสามเณร และจะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้างจึงจะไม่ผิดพระธรรมวินัย เพื่อความสะดวกในการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ผู้บวชใหม่ในระยะสั้น กรมการศาสนาจึงได้รวบรวมหลักปฏิบัติสำหรับผู้บวชใหม่ได้ศึกษาเป็นแนวปฏิบัติ ในเบื้องต้น ดังนี้

ข้อปฏิบัติพื้นฐาน

๑. จะต้องรักษาศีลของตนให้บริสุทธิ์ คือ พระภิกษุต้องปฏิบัติตามศีล ๒๒๗ ข้อ สามเณร ต้องปฏิบัติตามศีล ๑๐ ข้อ เพราะศีลนี้เองจะเป็นเครื่องกำหนดความแตกต่างระหว่างพระภิกษุสามเณร กับฆราวาสทั่วไป หากพระภิกษุสามเณรไม่รักษาศีลของตนให้บริสุทธิ์ หรือประพฤติเช่นฆราวาสวิสัย ความแตกต่างระหว่างพระภิกษุสามเณรกับฆราวาสก็จะไม่มี

ดังนั้น พระภิกษุสามเณรทุกรูปจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่า เราอยู่ในเพศบรรพชิต มีผู้คนกราบไหว้ แม้แต่คนแก่รุ่นปู่ย่าตายายก็ยังต้องกราบไหว้ได้กรุ่นลูกกรุ่นหลาน เราจึงควรประพฤติและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการกราบไหว้ของผู้อื่น

๒. พึงมีความเป็นอยู่อย่างสงบ มีสติ มีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมวินัย และกิจของสงฆ์

๓. จะต้องเป็นผู้มีความเห็นชอบตามหลักพระธรรมวินัย

๔. จะต้องมีความสำรวมระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ยินดียินร้ายในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และอารมณ์ต่าง ๆ

๕. มีความประพฤติเรียบร้อย ในทุกอริยาบถ ไม่ยืนหรือเดินฉันอาหารหรือดื่มน้ำ ไม่เที่ยวไปในสถานที่ที่โคจร ได้แก่ สถานที่ที่ไม่ควรไป เช่น ห้างสรรพสินค้า ชายทะเลที่มีนักท่องเที่ยวพลุกพล่าน หรือบริเวณที่เป็นแหล่งบันเทิงของคฤหัสถ์ การกระทำบางอย่างแม้ไม่ผิดพระธรรมวินัย แต่พระภิกษุสามเณรไม่ควรกระทำ เช่น การขับชี่ยานพาหนะ

การนุ่งห่ม

นุ่งห่มจีวรให้เรียบร้อย สบง จีวร และเครื่องนุ่งห่มต้องซักให้สะอาด ไม่เปรอะ เปื้อน ไม่มีกลิ่นเหม็น บริหารที่ได้มาใหม่ต้องทำพินทุและอธิษฐานก่อนใช้

คำว่า พินทุ หมายถึง จุด หรือวงกลมเล็ก ๆ ในที่นี้หมายถึง การทำพินทุ หรือ พินทุทุกปะ คือ การทำจุดเป็นวงกลม ขนาดใหญ่เท่ากับแฉวงตานกยูง ขนาดเล็กเท่ากับหลังตัวเรือด ที่มุมจีวร สังฆาฏิ และสบง ด้วยสีเขียว คราม โคลน หรือดำคล้ำ อย่างไม่อย่างหนึ่ง เพื่อทำจีวรให้เสียสี หรือมีตำหนิ ตามที่วินัยบัญญัติ และเป็นเครื่องหมายให้ช่วยจำจีวรของตนเองได้

ส่วนคำว่า อธิษฐาน หมายถึง การตั้งใจโดยกำหนดไว้ว่าจะใช้เป็นของประจำตัว เช่น เมื่อภิกษุได้ผ้ามา อาจจะอธิษฐานใช้เป็นจีวร เป็นสังฆาฏิ หรือเป็นสบงก็ได้ เมื่ออธิษฐานแล้ว ของนั้นจะเรียกว่าเป็นของอธิษฐานคือตั้งใจไว้ว่าจะใช้ เรียกว่า ไตรครอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า จีวรครอง ส่วนผ้าที่นอกเหนือจากผ้าที่อธิษฐาน เรียกว่า ผ้าอดิเรก คือผ้าที่เกินจากผ้าที่ตั้งใจจะใช้ (อธิษฐาน) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอดิเรกจีวร

อนึ่ง คำว่า จีวร โดยทั่วไปจะหมายถึง ผ้าที่พระภิกษุ สามเณรห่ม สังฆาฏิใช้พาดบ่าหรือห่มซ้อน (สำหรับพระภิกษุ) ส่วนสบงจะใช้นุ่ง แต่ตามหลักภาษาบาลีและพระวินัย จะหมายถึงผ้าทั้ง ๓ อย่างข้างต้นรวมกัน เวลาเรียกเป็นภาษาบาลีจะเรียก ดังนี้

จีวร (ที่ใช้ห่ม)	เรียกว่า อุตตราสงค์
สังฆาฏิ	เรียกว่า สังฆาฏิ (เรียกตามเดิม)
สบง	เรียกว่า อันตราวาสก

ดังนั้น การพินทุและอธิษฐานผ้าทั้ง ๓ ชนิด จึงเป็นดังนี้

คำพิณฑผ้า : อิมัง พินทุกัปปัง กะโรมิ (ใช้กับผ้าทุกผืน)

คำอธิษฐาน

บาตร : อิมัง ปัตตัง อะธิฏฐามิ.

สังฆาฏิ : อิมัง สังฆาฏิง อะธิฏฐามิ.

จีวร : อิมัง อุตตราสังคัง อะธิฏฐามิ.

สบง : อิมัง อันตะระวาสะกัง อะธิฏฐามิ.

ผ้าอาบน้ำฝน : อิมัง วัสสิกะสาฎะกัง อะธิฏฐามิ.

การยืน

ถ้าเป็นการยืนตามลำพัง ให้ยืนพักขาด้านใดด้านหนึ่ง เช่นเดียวกับการถูกสั่งให้พักในการยืนเข้าแถว แต่หากยืนต่อหน้าผู้ใหญ่ ให้ยืนตรง มือประสานไว้ข้างหน้าเงยหน้าแต่พอควร

การเดิน

๑. สำรวมกาย ไม่เดินก้าวยาวเกินไป ไม่เดินโคลงกาย หรือทำท่าทางแบบนักเลง ไม่วิ่งเล่น ชุกชน ไม่หยอกล้อกัน ว่ายน้ำเล่น ปีนต้นไม้เล่น เล่นเกมส์ หรือเล่นกีฬา เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ควรวิ่งต่อหน้าญาติโยม เนื่องจากผู้ที่วิ่งแล้วดูไม่งามมี ๔ ประเภท คือ

๑. พระราชาที่ทรงเครื่องทรงเต็มยศ

๒. ข้างทรง (คือ ข้างที่พระราชาประทับ ซึ่งจะประดับเครื่องตกแต่งอย่างสมพระเกียรติของพระราชา)

๓. ผู้หญิง และ

๔. พระภิกษุสามเณร

๒. ขณะเดินบิณฑบาต ต้องสำรวมกาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย นำเลื่อมใส เดินตามแถว ไม่แตกแถว (ถ้าบิณฑบาตเป็นแถว) สายตาจ้องไปข้างหน้าในระยะ ๑ วา ขณะที่โยมใส่บาตร สายตาควรจ้องมองแต่ภายในบาตร ไม่สอดสายตาวอกแวกหรือจ้องมองผู้ใส่บาตร หรือสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

๓. เมื่อเดินตามผู้ใหญ่ ให้เดินตามท่านไป แต่ไม่ใช่เดินตามหลัง จะต้องเดินตามท่านไปทางซ้ายมือของท่าน ห่างประมาณ ๑ ก้าว เฉียงท่านประมาณ ๖๐ องศา กะว่าให้ท่านหันหน้ามาพูดหรือสั่งเราได้สะดวก มือประสานไว้ด้านหน้า เดินด้วยอาการสำรวม ไม่วอกแวก

การนั่ง-นอน

๑. มีสำรวมกายขณะนั่ง เช่น ระวังไม่นั่งเล็กผ้าสบบหรือจีวรขึ้น ไม่นั่งบนที่นั่ง ซึ่งเนื่องเป็นอันเดียวกับสตรีเพศ เช่น ไม่นั่งบนม้ายาวเดียวกันกับหญิง ไม่นั่งคุยกับสตรีเพศในที่ลับหูลับตาสองต่อสอง เป็นต้น ไม่นั่งไขว่ห้างต่อหน้าผู้ใหญ่

๒. ไม่นอนในที่มุงบังเดียวกับสตรีเพศ (ในมุ้งหรือในห้องเดียวกัน)

การฉันอาหาร

๑. มีความสำรวม ในขณะฉันภัตตาหาร น้ำปานะ หรือเครื่องดื่ม ในเสขียวัตรได้กล่าวเรื่องนี้ไว้อย่างละเอียด ถือเป็นมารยาทในการฉันอาหารของพระภิกษุสามเณร เช่น ต้องนุ่งห่มจีวรให้เรียบร้อยขณะฉันอาหาร นั่งให้เรียบร้อย ณ ที่นั่งที่เหมาะสมกับตนเอง ไม่ยื่นฉัน เมื่อทักถวายเป็นอาหารพึงรับโดยเอื้อเฟื้อ เนื่องจากผู้ถวาย ถวายด้วยความเคารพศรัทธา เริ่มฉันอาหารพร้อมกัน ไม่คุยกันในขณะฉันอาหาร ไม่ฉันมูมมาม เสียงดัง ทำอาหารให้กลมกล่อมพอดีคำ ไม่โยนคำข้าวเข้าปาก ไม่ฉันอาหารให้หกเลอะเทอะ ไม่เอามือเปื้อนจับภาชนะ ไม่ให้ช้อนส้อมกระทบจานหรือชามเสียงดัง ไม่แลบลิ้นเลียริมฝีปาก หรือเลียมือ ฉันเสร็จแล้ว ไม่ลุกขึ้นก่อน ต้องรอลุกขึ้นพร้อมกัน เดินออกจากโรงฉันอย่างมีระเบียบ ไม่เบียดเสียดแย่งกัน เป็นต้น

๒. เพื่อความเรียบร้อยสวยงาม บางวัดได้วางกฎเกณฑ์เพื่อให้สามเณรได้ปฏิบัติ เช่น เมื่อถึงเวลาฉันอาหารจะมีสัญญาณระฆัง เพื่อให้สามเณรได้เตรียมตัว ล้างมือ ห่มจีวรให้เรียบร้อยแล้วเข้าแถวเดินไปโรงฉันอย่างเป็นระเบียบ นั่งพร้อมกัน ลงมือฉันพร้อมกัน ฉันเสร็จแล้วกวาดเศษอาหารในจานใส่กระโถนหรือภาชนะที่จัดไว้ รวบรวมจานช้อนกัน เก็บแก้วน้ำรวมไว้ที่เดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อความสะอาดของผู้จัดเก็บไปล้าง (บางวัดอาจจะให้สามเณรล้างจานเอง เพื่อฝึกความรับผิดชอบ) เมื่อฉันเสร็จแล้วต้องกล่าวหรือสวดอนุโมทนาพร้อมกัน เดินออกจากห้องฉันเป็นแถวตามลำดับ

๓. พระภิกษุจะหิบบอาหารฉันเองไม่ได้ ต้องมีคนประเคนถวาย หรือจะให้สามเณรประเคนก็ได้ (ยกเว้นน้ำดื่ม แปรงสีฟัน ยาสีฟัน หิบบใช้เองได้โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นประเคน) จะรับประทานอาหารเพื่อเก็บไว้ฉันข้ามวันไม่ได้ ยกเว้นยารักษาโรค สามารถรับประเคนและเก็บไว้ฉันได้ จะรับประเคนอาหารหรือของขบเคี้ยวในเวลาวิกาล (เลยเที่ยงวันไปจนถึงรุ่งอรุณของวันใหม่) ไม่ได้ หากมีทายกนำมาถวายก็แนะนำใหวางไว้ไม่ต้องประเคน

ข้อปฏิบัติอื่น ๆ ที่ควรทราบ

๑. มีธรรมเนียมปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร คือ การให้ความเคารพนับถือกันตามลำดับผู้บวชก่อน-หลัง ผู้บวชที่หลังต้องให้ความเคารพผู้บวชก่อน ผู้บวชก่อนต้องให้ความเอื้อเฟื้อแก่ผู้บวชในภายหลัง ฉะนั้น ในพระวินัยได้กล่าวถึงวัตรปฏิบัติของพระภิกษุ เช่น ในอุปัชฌายวัตรและอาจารย์วัตร ได้กล่าวถึงวัตรที่พระภิกษุสามเณรพึงปฏิบัติต่อพระอุปัชฌาย์และอาจารย์ เช่น เอาใจใส่ดูแลในกิจของท่าน ป้องกันระงับความเสื่อมเสียของท่าน รักษาน้ำใจท่าน จะทำอะไรที่ไม่ทราบว่าจะควรหรือไม่ควรทำก็ให้ปรึกษาหารือท่านก่อน ให้ความเคารพในท่าน เช่น เชื้อฟังคำสั่งสอนของท่าน เมื่อท่านว่ากล่าวให้ถ้อยเสมือนว่าท่านชี้มุมทรัพย์อันประเสริฐให้ เมื่อท่านอาพาธต้องคอยดูแลพยาบาล ไม่ละทิ้ง ไปไหนต้องบอกลา เป็นต้น หากพระอุปัชฌาย์ท่านอยู่วัดอื่น พระภิกษุสามเณรก็ต้องอยู่ภายใต้การดูแลอบรมสั่งสอนของเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ และพึงปฏิบัติต่อเจ้าอาวาสหรือพระอาจารย์ผู้สอนเช่นเดียวกัน

๒. การใช้เสนาสนะ (ห้องนอน กุฏิ ศาลาการเปรียญ หอสวดมนต์ เติงย กัณฑ์ เป็นต้น) พระภิกษุสามเณรต้องดูแลรักษา ไม่ทำเปราะเปื้อนที่นึ่งที่นอนของตนเองหรือของส่วนกลาง ทำความสะอาดเสนาสนะที่ตนเองพักอาศัยอยู่เสมอ ระวังสิ่งของเครื่องใช้หรือเสนาสนะไม่ให้ชำรุด รักษาทำความสะอาดให้นำไปใช้อยู่เสมอ และทำให้เป็นปกติอยู่เสมอจนเป็นนิสัย ของใช้ที่อยู่ประจำที่ใด เมื่อใช้แล้ว เก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

๓. การใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม ต้องใช้ไปตามลำดับผู้ไปถึงก่อนหลัง (ข้อนี้ ในพระวินัยยกเว้นให้ไม่ต้องถือตามลำดับพรรษา) ไม่ลัดคิว ยกเว้นผู้ไปถึงก่อนอนุญาตไม่ทำให้ห้องน้ำห้องส้วมสกปรก ช่วยกันรักษาความสะอาด ถ่ายอุจจาระแล้วต้องทำความสะอาด

๔. มีจริยวัตรที่พึงปฏิบัติ เช่น ไม่เหยียบผ้าขาวในที่นิมนต์ ไม่พิจารณาก่อนห้ามนั่งบนอาสนะ นอนพักกลางวันให้ปิดประตู ห้ามเทอุจจาระ ปัสสาวะ หยากเยื่อของกากเดน ลงไปนอกกำแพง (ทิ้งขยะให้เป็นที่) ห้ามปิ่นขึ้นต้นไม้ เว้นแต่มีกิจจำเป็น ห้ามดูการฟ้อนขับประโคม (มหรสพ) ห้ามกล่าวธรรมด้วยเสียงขับอันยาว ห้ามจับวัตถุอนามาส ได้แก่ ผู้หญิง รวมทั้งรูปที่มีสัณฐานเช่นผู้หญิง (รวมถึงสัตว์เดียรัจฉานตัวเมีย) ทอง เงิน อาวุธ ของมีคมทุกชนิด (ยกเว้นเครื่องมือทำงาน) เครื่องดนตรีทุกชนิด ข้าวเปลือกหรือผลไม้อันเกิดอยู่กับต้นหรือเกิดอยู่กับที่

๕. ไม่ไว้ผมยาว ไม่ไว้หนวดเครายาว ฟังโกลนเสียให้เรียบร้อย ไม่ฟังไว้เล็บยาว ฟังตัดให้สั้น และรักษาให้สะอาดอยู่เสมอ ไม่ไว้ขนจมูกยาว ไม่โกนหรือถอนขนในร่มผ้า ไม่ผัดหน้า ทาหน้า ย้อมตัว ไม่แต่งเครื่องประดับ เช่น สร้อย แหวน นาฬิกา ไม่ส่องหน้าด้วยกระจกหรือวัตถุอื่น ๆ เพื่อดูความสวยงามของตนเอง ไม่เปลือยกายในเวลาและสถานที่ที่ไม่สมควร เช่น เวลาไหว้พระสวดมนต์ เวลาไหว้ รับประทานอาหาร เป็นต้น ไม่นุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์ เช่น ใส่เสื้อ กางเกง หมวก แว่นตาดำ (ยกเว้นตาเจ็บ) เป็นต้น และเป็นธรรมเนียมของพระภิกษุสามเณรต้องแปรงฟันให้สะอาด ห้ามฉันทน้ำที่มีตัวสัตว์อยู่ในน้ำ

๖. เป็นกิจวัตรของพระภิกษุสามเณรที่จะต้องปฏิบัติ คือต้องสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็นเป็นประจำทุกวัน ตามเวลาที่วัดนั้น ๆ กำหนด ต้องออกบิณฑบาตเป็นประจำทุกวัน ช่วยกันปิดกวาด บริเวณโบสถ์ วิหาร ลานเจดีย์ และบริเวณวัดให้สะอาดก่อนที่จะบริโภคน้ำใช้สอย หรือหลังจากบริโภคน้ำใช้สอยปัจจัยสี่ (จีวร อาหาร เสนาสนะและยารักษาโรค) ต้องพิจารณา

๗. ต้องใส่ใจศึกษาเอื้อเฟื้อและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ต้องปฏิบัติตามกฏระเบียบ คำสั่งของวัดที่ตนสังกัด ต้องปฏิบัติตามกฏ ระเบียบ คำสั่งของมหาเถรสมาคมและจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง เช่นเดียวกับฆราวาส

อนึ่ง หากมีข้อสงสัย ฟังสอบถามพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ พระพี่เลี้ยง หรือท่านผู้รู้ ไม่ตัดสินข้อสงสัยในพระธรรมวินัยด้วยตนเอง

ข้อปฏิบัติสำหรับศีลจารีณี

(สมบัติของผู้ดี*)

เป็นข้อปฏิบัติที่แม่ชีผู้หวังความเจริญความเป็นสิริมงคลแก่ตนจะพึงใส่ใจนำมาประพฤติปฏิบัติเป็นประจำตามความเหมาะสมแก่เวลา หน้าที่ และโอกาส เป็นเครื่องส่องกาย วาจาให้เป็นสิ่งงดงาม ไม่ก่อเขินต่อที่ประชุม ทำให้เป็นบุคคลที่ควรแก่การให้ความเคารพนับถือของผู้ที่ได้พบเห็นทุกเมื่อ

๑. ไม่ใช้กิริยาอันข้ำมกราบบุคคล
๒. ไม่ลุกนั่งหรือเดินให้พรวดพราดโดนผู้คนหรือสิ่งของแตกเสียหาย
๓. ไม่ส่งสิ่งของให้ผู้อื่นด้วยกิริยาอันเสือกไสผลักโยน
๔. ไม่ผ่านหน้าหรือบังตาผู้อื่นเมื่อเขาดูสิ่งใดอยู่ เว้นแต่เป็นที่เฉพาะ
๕. ใช้เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายอันสะอาด และแต่งโดยเรียบร้อยเสมอ
๖. ไม่แต่งตัวในที่แจ้ง
๗. ไม่จามหรือหาวด้วยเสียงอันดัง และโดยไม่ป้องกัน
๘. ไม่บ้วน ถ่ม ขาก ด้วยเสียงอันดังหรือให้เประเปื้อนให้เป็นที่รังเกียจ
๙. ไม่ล่วงล้ำขำมหยิบของบริโภคผ่านหน้าผู้อื่น ซึ่งควรขอโทษและขอให้ส่งได้
๑๐. ไม่กล่าวถึงสิ่งโสโครกพึงรังเกียจในท่ามกลางประชุมชน
๑๑. พึงใจที่จะรักษาความสะอาด
๑๒. มีกิริยาอันสุภาพทั้งต่อหน้าและลับหลัง
๑๓. เคารพต่อบุคคลควรเคารพโดยไม่ลืมหลักรรมะชื่อ “อิตตัญญูตา”
๑๔. ไม่กล่าวร้ายถึงญาติมิตรที่รักใคร่นับถือของผู้ฟัง แก่ผู้ฟัง
๑๕. ไม่กล่าววาจาอันติเตียนสิ่งเคารพหรือที่เคารพของผู้อื่น แก่ตัวเขา
๑๖. เมื่อจะขอทำล่วงเกินแก่ผู้ใด ย่อมต้องขออนุญาตตัวเขาก่อน
๑๗. เมื่อตนทำพลังพลาดสิ่งใดแก่บุคคลผู้ใด ควรออกวาจาขอโทษเขาเสมอ
๑๘. เมื่อผู้ใดได้แสดงคุณต่อตนอย่างไร ควรออกวาจาขอบคุณเขาเสมอ

*คัดจากหนังสือระเบียบปฏิบัติของสถาบันแม่ชีไทย.

๑๙. เคารพและบำรุงมารดา บิดา ครู อาจารย์ ตามหลักธรรมข้อว่าด้วย “ทิศ ๖”
๒๐. นับถือนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ ตามลำดับพรรษาอาวุโส
๒๑. มีความอ่อนหวานต่อผู้น้อย
๒๒. เมื่อตนเป็นเจ้าของบ้าน ย่อมต้องต้อนรับและเชื้อเชิญอาคันตุกะ ไม่เพิกเฉย
๒๓. ไม่ควรทำกิริยาบึกบึนมีนตึงต่ออาคันตุกะ
๒๔. ไม่ให้อาคันตุกะต้องคอยนาน เมื่อเขามาหา
๒๕. ไม่จ้องดูนาฬิกาเมื่อเวลาอาคันตุกะยังนั่งอยู่
๒๖. ไม่จ้องดูบุคคลโดยเพ่งพิศเหลือเกิน
๒๗. ต้อนรับ-ส่งอาคันตุกะเมื่อไป-มา ในระยะอันสมควร
๒๘. ไม่เที่ยวติเตียนสิ่งของที่เขาดังแต่ไว้ในบ้าน
๒๙. ไม่พูดให้เพื่อนก่อกระดากอาย
๓๐. ไม่พูดก่อนและตีรูปกายบุคคล
๓๑. ไม่ชักถึงการร้ายโดยพลุ่งพล่งให้เขาตกใจ
๓๒. ไม่ชักถึงสิ่งอันน่าอายนำกระดากโดยเปิดเผย
๓๓. ไม่นำสิ่งอันน่าอายจะกระดากมาแล้วให้อาคันตุกะฟัง
๓๔. ไม่นำเรื่องที่ฟังซ่อนเร้นมากล่าวให้กระดากหรือเจ็บใจ
๓๕. ไม่กล่าวถึงการอัปมงคลในเวลามงคล
๓๖. รู้จักเกรงใจคน
๓๗. มีกิริยาอันพึงผายของอาจกล้าหาญ
๓๘. จะยืน เดิน นั่ง ย่อมอยู่ในลำดับอันสมควร ไม่เป็นผู้หลบแอบหลัง หรือหลีกเข้ามุม
๓๙. ไม่เป็นผู้สะทกสะท้านงก ๆ เงิน ๆ หยุต ๆ ยั้ง ๆ
๔๐. เป็นผู้พูดจาฉะฉานชัดถ้อยชัดคำ ไม่อุบอปปอ้อมอ้อม
๔๑. มีความรู้จักงามรู้จักดี
๔๒. มีอัชฌาศัยกว้างขวางเข้าไหนเข้าได้
๔๓. มีความเข้าใจไหวพริบบรรู้เท่าถึงการณ์
๔๔. มีใจองอาจกล้าหาญ

๕๕. ทำการอยู่ในระเบียบแบบแผน
๕๖. ไม่ทำการแต่ต่อหน้า
๕๗. ไม่รับวาจาคล่อง ๆ โดยมีได้เห็นว่าการณ์จะเป็นได้หรือไม่
๕๘. ไม่เข้าใจว่าผู้ดีทำอะไรด้วยตนไม่ได้
๕๙. ไม่เพลิดเพลिनจนละเลยให้การเสีย
๕๐. เป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชาเมื่ออยู่ในหน้าที่
๕๑. มีวิริยะอุตสาหะในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก
๕๒. เป็นผู้ทำอะไรทำจริง
๕๓. ไม่เป็นผู้ตั้งตนในที่ผิด
๕๔. ประารถนาความดีต่อการทำงานที่ทำอยู่เสมอ
๕๕. เมื่อเห็นใครทำผิดพลาดอันน่าก่อกระดาก ย่อมช่วยกลบเกลื่อนหรือทำไม่เห็น
๕๖. เมื่อเห็นสิ่งของใครตกหรือเสื่อมเสีย ย่อมต้องหยิบยื่นให้หรือบอกให้รู้ตัว
๕๗. เมื่อเห็นเหตุร้ายหรืออันตรายจะมีแก่ผู้ใด ย่อมต้องรีบช่วย
๕๘. ไม่เยาะเย้ยถากถางผู้กระทำความผิด
๕๙. ไม่มีใจอันโหดเหี้ยมเกรี้ยวกราดแก่ผู้น้อย
๖๐. มีใจโอบอ้อมอารีต่อบุคคลทั่วไป
๖๑. เอาใจช่วยคนเคราะห์ร้าย
๖๒. ไม่เป็นผู้ซ้ำเติมคนเสียที
๖๓. ไม่พ้กหาความสบายก่อนผู้ใหญ่
๖๔. เป็นผู้ใหญ่จะไป-มา-ลุก-นั่ง ย่อมไว้ช่องให้ผู้น้อยมีโอกาสบ้าง
๖๕. ในเวลาบริโภค ย่อมหยิบยกยื่นส่งสิ่งของแก่ผู้อื่นต่อ ๆ ไปตามสมควร ไม่มุ่งแต่กระทำกิจส่วนตน
๖๖. ไม่รวบรวมตะกรามสี่กวาดฉวยเอาสิ่งของที่เขาดั่งไว้เป็นกลางจนเกินส่วนที่ตนจะได้
๖๗. ไม่แสดงความไม่เพียงพอในสิ่งของที่เขาหยิบยกให้
๖๘. ไม่นิ่งนอนใจให้เขาออกทรัพย์แทนส่วนตนเสมอ เช่น ในการเลี้ยงดูหรือใช้ค่าเดินทาง เป็นต้น

๖๙. ไม่ลืมส่งสิ่งของที่สงเคราะห์ให้ตนยืม
๗๐. ไม่สนทนาแต่เรื่องของตนฝ่ายเดียวจนคนอื่นไม่มีช่องจะสนทนาเรื่องอื่นได้
๗๑. ไม่กล่าววาจาตีเถียนของที่เขาหยาบยกให้ว่าไม่ดีหรือไม่พอใจ
๗๒. ไม่แต่ถามราคาของที่เขาหยาบยกให้แก่ตน
๗๓. ไม่แสดงราคาของที่จะหยาบยกให้ผู้ใดให้ปรากฏ
๗๔. ไม่ใช้วาจาโอ้อวดตนและลบหลู่ผู้อื่น
๗๕. ไม่หวังแต่จะพึ่งอาศัยผู้อื่น
๗๖. ไม่เป็นผู้เกี่ยวงอนทอดเทการงานตนให้ผู้อื่น
๗๗. รู้คุณผู้อื่นที่ได้ทำแล้วแก่ตน
๗๘. ไม่มีใจริษยา
๗๙. ไม่แลลลอสอดส่องโดยเพ่งเล็งเข้าไปตามห้องเรือนผู้อื่น
๘๐. ไม่เที่ยวหยิบโน้नฉวยนี้ของผู้อื่นดูจนเหลือเกินราวกับว่าจะค้นหาสิ่งใด
๘๑. ไม่เที่ยวขอหรือหยิบฉวยดูจดหมายของผู้อื่นที่เจ้าของไม่มีความประสงค์จะให้ดู
๘๒. ไม่เที่ยวขอหรือหยิบฉวยดูสมุดพกหรือสมุดจดรายงานบัญชีของผู้อื่น ซึ่งตนไม่มีธุระเกี่ยวข้องเป็นหน้าที่
๘๓. ไม่เที่ยวนั่งโต๊ะเขียนหนังสือของผู้อื่น
๘๔. ไม่เที่ยวเปิดดูหนังสือตามโต๊ะเขียนหนังสือของผู้อื่น
๘๕. ไม่ซอกแซกไต่ถามธุระส่วนตัวหรือการในบ้านของเขาที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับตน
๘๖. ไม่เที่ยวถามถึงผลประโยชน์ที่เขาหาได้ เมื่อตนไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง
๘๗. ไม่ลืมตัวว่าเราบวชแล้ว
๘๘. ไม่เห็นแก่ทรัพย์ ยศ เกียรติ ฯลฯ ให้ยิ่งกว่าศีลธรรมหรือความเป็นนักบวช

คำลาสิกขา

สิกขัง ปัจจักขามิ คิหิตี มัง ธาเรถะ

ข้าพเจ้าขอบอกคณสิกขาของท่านทั้งหลาย จงจำข้าพเจ้าไว้ว่าเป็นคฤหัสถ์.

(ว่า ๓ หนทั้งบาลีและภาษาไทย)

คำขอลาสิกขา (สิก) ของศีลจารีณี (ชีพรหมณ์)

ปิ่นทะรังคะปัพพะชิตา อัญฐะ สิกขาปะทานิ ปัจจักขามิ คิหิตี* มัง ธาเรถะ

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอลาสิกขาบททั้ง ๘ จากนักบวชผู้บวชแล้ว ห่มขาว ขอท่านทั้งหลาย จงจำข้าพเจ้าไว้ว่าเป็นคฤหัสถ์

หมายเหตุ

ผู้ปรารถนาจะลาสิกขา ฟังถือเครื่องสักการะไปกราบลาท่านที่เคารพนับถือ มีท่านเจ้าอาวาสหรือหัวหน้าสำนัก เป็นต้น ก่อนกำหนดสักอย่างน้อย ๗ วัน ในระยะ ๗ วันนี้ ให้ทำความสะอาดบริเวณสถานที่ส่วนตัวและส่วนรวมทั่วไป เป็นการทำความดีงามเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตบวช เข้าหลักสุภาษิตว่า “อยู่ก็ให้เขาไวใจจากไปก็ให้เขาคิดถึง” เมื่อสึกแล้วควรบริจาคเครื่องแต่งกายให้แก่ผู้อื่นต่อไปแล้วแสดงตนเป็นพุทธมามกะรับไตรสรณคมน์และศีล ๕ ไปเป็นข้อปฏิบัติประจำชีวิต ซึ่งนับว่าเป็นกิจที่ควรทำเป็นสิริมงคลแก่ตนเองอย่างยิ่ง ควรแก่การสรรเสริญ

*ออกเสียงว่า คิหิตี

พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

ให้ผู้ที่จะแสดงตนเป็นพุทธมามกะ นุ่งขาว ห่มขาว หรือเครื่องแบบของตนให้เรียบร้อย นั่งรอในที่ที่จัดไว้ เมื่อถึงเวลากำหนด พระสงฆ์เข้าสู่บริเวณพิธีกราบพระพุทธรูปพระประธานแล้วนั่งประจำอาสนะ ให้ผู้แสดงตนเข้าไปนั่งคุกเข่าหน้าโต๊ะหมู่บูชา จุดธูปเทียนและวางดอกไม้บูชาพระ (ถ้าเป็นการแสดงตนเป็นหมู่คณะให้หัวหน้าเข้าไปจุดธูปเทียนคนเดียว) ส่องใจระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย เปล่งวาจาว่า (ถ้าแสดงเป็นหมู่ให้หัวหน้านำกล่าวให้ว่าพร้อมกัน)

อิมิณา สักกาเรนะ, พุทธัง ปุเชมิ (ปุเชมะ). ข้าพเจ้า (ข้าพเจ้าทั้งหลาย) ขอบูชา พระพุทธเจ้า ด้วยเครื่องสักการะนี้. (กราบ)

อิมิณา สักกาเรนะ, อัมมัง ปุเชมิ (ปุเชมะ). ข้าพเจ้า (ข้าพเจ้าทั้งหลาย) ขอบูชา พระธรรม ด้วยเครื่องสักการะนี้. (กราบ)

อิมิณา สักกาเรนะ, สังฆัง ปุเชมิ (ปุเชมะ). ข้าพเจ้า (ข้าพเจ้าทั้งหลาย) ขอบูชา พระสงฆ์ ด้วยเครื่องสักการะนี้. (กราบ)

จากนั้นให้ผู้แสดงตนถวายพานเครื่องสักการะแด่พระอาจารย์ แล้วกราบ ๓ ครั้ง (ถ้าแสดงตนเป็นหมู่ ให้เปลี่ยนคำที่ขีดเส้นใต้โดยใช้คำในวงเล็บแทน ทุกคนนั่งคุกเข่าประนมมืออยู่กับที่ หัวหน้าหมู่ คนเดียวนำเครื่องสักการะเข้าถวายแทนและกราบพร้อมกับหัวหน้า) แล้วเปล่งคำปฏิญาณตนต่อหน้า พระสงฆ์ทั้งคำบาลีและคำแปลเป็นตอน ๆ ไป จนจบ ดังนี้

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

ขอนอบน้อม แต่พระผู้มีพระภาคเจ้า อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น.
(กล่าว ๓ ครั้ง ทั้งบาลีและภาษาไทย)

เอสาหัง ภันเต (เอเต^๑ มะยัง ภันเต), สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ (คัจฉามะ), อัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ พุทธะมามะโกติ^๒ (พุทธะมามะกาติ), มัง (โน) สังโฆ ธาเรตุ.

๑ ถ้าผู้หญิงหลายคน ให้เปลี่ยน เอเต เป็น เอตา

๒ ถ้าผู้หญิงคนเดียว ให้เปลี่ยน พุทธะมามะโกติ เป็น พุทธะมามะกาติ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้า (ข้าพเจ้าทั้งหลาย) ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น แม้ปรินิพพานนานแล้ว ทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ เป็นสภาวะ ขอพระสงฆ์จงจำข้าพเจ้า ไว้ว่าเป็นพุทธมามกะ.

(ถ้าปฏิญาณพร้อมกันหลายคน ให้เปลี่ยนคำที่ขีดเส้นใต้ โดยใช้คำในวงเล็บแทน)

เมื่อผู้แสดงตนเป็นพุทธมามกะกล่าวคำปฏิญาณจบ พระสงฆ์ทั้งหมดประนมมือรับ สาธุ พร้อมกัน จากนั้น ให้ผู้แสดงตนเป็นพุทธมามกะนั่งพับเพียบประนมมือรับฟังโอวาทต่อไป เมื่อจบโอวาทของพระอาจารย์แล้ว ให้ผู้แสดงตนเป็นพุทธมามกะรับ สาธุ พร้อมกัน แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือกล่าวคำอาราธนาเบญจศีล (ศีล ๕) และสมาทานศีล ตามที่พระอาจารย์กล่าวนำไปจนจบ ผู้แสดงตนเป็นพุทธมามกะกราบ ๓ ครั้ง ถวายเครื่องไทยธรรมแก่พระสงฆ์ (ถ้ามี) เสร็จแล้ว นั่งพับเพียบตรงหน้าพระอาจารย์ เตรียมกรวดน้ำรับพร เมื่อพระสงฆ์กล่าวอนุโมทนา (ยถา-สัพพี) จบ ฟังนั่งคุกเข่ากราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง เป็นเสร็จพิธี.

